

# Banatul Literar

REVISTĂ LUNARĂ

Director: Lucian Costin

## CUPRINSUL:

Preludiu diafan (poezie) . . . . .	Lucian Costin
Estetica constructivismului în limbă . . . . .	"
În zori (poezie) . . . . .	Mia Cerna
Femei către femei, scrisoarea II. . . . .	"
Natura și poezia . . . . .	Aurel Peteanu
Noapte albă (poezie) . . . . .	Ion Miuța
Rânduri pentru timpul, când . inimile noastre nu se vor uni . . . . .	"
Epigrame . . . . .	M. Ar. Dan.
Intristare și bucurie . . . . .	Gheorghe Cătană
Poeme în proză . . . . .	Ion Miuța
Epigrame . . . . .	"
Excursiuni în Banat . . . . .	Damian Izverniceanu
Și mâine . . . . .	Gh. Atanasiu
Oameni posomorîți . . . . .	Alexandru Țințariu
Moartea lui Alexandru Lăpușeanu (poezie)	Lucian Costin
Cărți și mențiuni, revistele etc. . . . .	Lucian Costin, Ion Miuța, Dinu Forini

Un exemplar : 15 lei

## Redacționale

Manuscrisele să fie legibile. Pentru cele nepublicate se va răspunde la Poșta Redacției.

Reviste, ziare și broșuri de **s c h i m b** se vor trimite redacției :

**Lucian Costin — Caransebeș.**

## Administrative

Revista se susține numai din abonamente.

Cine nu vrea să rămână abonată, **să restituie imediat revista**. Abonamentului, care primește 2 numere consecutive nelichidate prin **abonament anticipat, i se va sista continuarea expediției**.

Administrator pentru București :

Stud. univ. Nicolae Posa

Str. Olimpului 31, București V.

Administrator pentru Oradea :

Dimitrie Stoian, funcționar la admin.

financiară în Oradea.

## Abonamente :

In țară : pentru particulari . . .	Lei	160
pentru instituții . . .	Lei	250
exemplarul No 1	Lei	15
In străinătate : . . . . .	Lei	300

# Banatul Literar

An. I. No. 1

REVISTĂ LUNARĂ Timișoara, Sept. 1934

Director: **Lucian Costin** Redacția: **Lucian Costin Caransebeș**

Administrația: 1) Eugen Dascal: pentru Timișoara Strada Rosalia 3 Timișoara III.  
2) Lucian Costin Caransebeș, pentru toate celelalte regiuni

## PRELUDIU DIAFAN

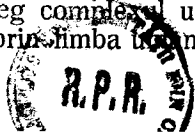
*În mantia albă și lungă senină 'l privește crăiasa **Ideea**,  
Străluce buclatul ei paj — sprintarul de **Gând**,  
Prin perle alburii de cascade  
Nimfe — **Cuvinte** — 'n săltărețul lor cânt se joacă răsând..  
Chipeși stau munții 'n panoul de argint,  
Păduri diafane clipesc în zări carminii,  
Prin liniști stropite de violetul polen  
Trece crăiasa **Ideea** cu ochii-i nurii...  
Noroadе fără sfârșit... mari și mărunte,  
Ce toate... **Litere** 'și zic, se 'nchină reginii,  
Diadema 'n safire și flori străluce departe,  
Munții-o sărută... iar pajul i aruncă cu crinii...  
Un sihastru din negre chilii — **Omul** — o mână-i întinde,  
Tresare din lungă lui rugă... din adâncuri de vis,  
Pajul scortoasă mână-i sărută  
Crăiasă e un zimbet din diadema o floare i 'ntinde...*

LUCIAN COSTIN

## Estetica constructivismului în limbă

de LUCIAN COSTIN.

Tot ce ni traduce viața din bunurile ei sentimentelor noastre umane percepem cu simțurile într'o vădită relativitate. Subliniez acest cuvânt relativitate, deoarece și în domeniul artelor dăm de facultățile mai mult sau mai puțin pregnante ale unui om. Nu toate simțurile noastre au facultatea adecuată unei condiții de manifestare în exterior. Tot ce percepe interiorul nostru, din exterior, sub orice formă ar fi, numai prin simțuri se filtrează în noi. Sentimentele noastre sunt predispușe de a percepe cât de mult, de a selecționa fenomenele și de a le reconstrui în noi — acest proces se numește procesul de adaptare al organismului nostru în ansamblul vieții. În procesul nostru de adaptare se disting reflexele de diferite categorii, cu cari concepem manifestarea vieții umane: unele reflexe aparțin numai mișcărilor, gesturilor. După calitatea și amplitudinea acestora distingem și intensitatea lor. În mișcărilor și gesturile noastre putem vorbi de o armonie sau desarmonie, de sentimente conturate și neconturate, din cari trebuie să concepem întreg complexul unui fenomen. Altă categorie de reflexe e expresivitatea prin limba umană, cea mai sublimă creațiune a divi-



nității, care-l distinge pe om împreună cu sentimentele sale de toate celelalte ființe. Graiul omenesc a luat ființă prin intermediul evoluționismului în însuși aparatul complex al organismului nostru. În mod genetic dela sunete și articulații până la fixarea lor în sunete obicinuie și selecționate după necesități a luat ființă limba ca organ de reflexe și adaptare pe scara progresului. Și în acest evoluționism se distinge o lege estetică a naturii, căci aproape orice limbă din limbile știute și vorbite se apropie de un estetism oareșcare. Între limbile frumoase ca intensitate și noțiune e și limba noastră, limba română — un dar al proriei divine — ca cel mai scump odor. Cuvintele sunt de o tonalitate și calitate, ce toate limbile romanice (cea italiană, franceză, spaniolă și portugheză) o redau în perfect acord cu estetica firii latine. Din frumuseța cuvintelor distingem și calitatea limbii. Toate nuanțele de distincție sunt categorisite în cele 10 părți ale vorbirii, din cari substantivele, verbele și adjectivele sunt crisantemele unei limbi. Cine cunoaște farmecul unei limbi, de el nu se va mai despărți. În internul nostru se petrec adesea fenomene, cari au absolută nevoie de a fi traduse prin intermediul cuvintelor acelora, cari au să le perceapă și să reacționeze. Atunci omul îl caută pe om și viața aceasta de contact a și creat societatea umană în grupul ei dela familie până la noțiunea de popor, națiune. Nu unul, ci toți se încântă la azul fermecător al cuvântului. Prin reflexele limbii s'a creat limba națională la un popor și dulceța limbii a devenit chiagul de vitalitate. Varietatea limbilor le-a legat popoarele de un interes și mai superior — întreaga omenire să-și poată traduce reflexele într'o limbă sau alta spre a armoniza sentimentele și necesitățile de contact deoarece omenirea comunică astăzi atât de intensiv, cum n'a comunicat niciodată.

Farmecul limbii se manifestă la orice popor, conștient de soarta și istoria sa. Limba le-a legat cele mai superioare instincte de vitalitate și continuitate. Prin farmecul limbei popoarele s'au grupat în națiuni mici și mari și astfel am intrat și noi ca una din cele mai frumoase limbi europene în cadrele filologiei universale. Prin estetismul constructivismului într'o limbă distingem limbi armonioase și mai puțin armonioase. Nu toate limbile s'au dezvoltat paralel cu binefacerile civilizației. Nici Românii n'au avut o evoluție mai binefăcătoare paralel cu fazele istorice ale continuității etnice. Salturi am făcut în istorie, salturi și în evoluția limbei noastre. Tezaurul nostru linguistic era până la începuturile secolului al XIX-lea foarte redus cantitativ și calitativ. Ni-au lipsit toate nuanțele noțiunilor, vibrațiile cele mai subtile. Toată osatura limbii cu capitalul primordial de cuvinte am trebuit să o umplem cu seva viguroasă a organismului nostru. Din această seva a început să circule sângele și să creze marele tezaur linguistic de astăzi. Natura sufletului românesc ne predispucea să facem un mare salt și în limbă.

Dela frații Văcărescu la Bolintineanu, apoi Gr. Alexandrescu și de aci la Eminescu. Natural că scriitorii reprezintă prototipurile sau efigiile unei faze evoluționiste. Poporul e creatorul. La el trebuie de cerut, aceea ce căutăm în tezaurul său: ori de e cuvântul ori de e fraza ce ni trebuie. Tot ce se artificializează și nu corespunde firii limbei noastre, cade încetul dela sine. Tot ce evoluiază și se crează în limba noastră, trebuie să corespundă firii noastre organice. Crează și scriitorul, crează și poporul — ambii se întregesc. Separat, izolat nu porcede nici unul.

Reținându-mă mai mult la estetismul creației în tezaurul nostru linguistic, voi indica criteriile, din cari au răsărit noțiunile și formele lor variante pentru armonia constructivismului limbei. De acest estetism are absolută nevoie muzicianul și nemuzicianul, căci, ambii se caută în im-

periul cuvintelor și al sunetelor. Literatura e factorul constructivist și reprezintă tezaurul creator al ideilor, muzica e tezaurul tonalității, care are într'una nevoie de o perfecțiune pe aceeași scară a constructivismului, ca sentimentul să ație și expresia atât în cuvânt cât și în calitatea armoniei interioare și exterioare.

Limba și expresivitatea ei — literatura — precum și muzica sunt la toate popoarele fazele motorice ale evoluției lor în cadrul universalității. În conservatismul unei limbi s'a distins un nou criteriu: puterea de atracțiune și predispoziția de a le combina cuvintele prin intermediul sonicității. Această putere de atracțiune e mama muzicii la un popor. Deci altă categorie de reflexe e sonicitatea, născută din alte necesități și adaptări ale organismului nostru în mediul societății umane.

(Va urma).

## ÎN ZORI

MIA CERNA

În zori de zi, pe lângă noi  
Te văd că treci de vale...  
Deschid oblonul dinspre drum  
Doar te oprești în cale...  
I or nu 'niâlnesc privirea ta  
Și mă cutremur toată —  
Închid, deschid, nu știu ce fac,  
Și fug până la poartă...

Ascultî pasul grăbit al tău  
Sa pierde'n despărțera...  
Dac' oș ieși, te-oș moi vedea...  
Dar, vai, nu sunt în stare...  
De stâlpu' înnegrit de p'oi  
M' apropiu cu obrazul...  
O, de n'at trece pe ta noi,  
Nu m'ar munci necozul...

Aci m'opresc cu clanta'n mâini  
Și stau și mă socot:  
De voia lui dacă nu s'ă,  
Eu s'ă'l opresc nu pot!...  
Împing zăvorul ruginit  
Cu degete de ghiță...  
Mă 'nchid, afară să nu ies...  
Că-mi bat vâpăi în față...

Dar când te văd în zori de zi  
Că treci pe drum la vale,  
Aș vrea să strig, să mă auzi,  
Să te oprești în cale...  
Să vie tiptil pân' la oblon  
Ori până la porțiță —  
Să-mi spu'i o vorbă — și să pleci...  
Mi ar fi deajuns, badiță...

(Din ciclul „Sub vraja satului” în vol. „Caier de iubire”).

## Femei către femei

Scrisoarea II.

Mia Cerna

Alino.

Incepe a mihi de ziuă... Prin geamurile aburite de năduful camerei mele, străbat în fiuioare albe zorile, care îmi aduc o zi, cum n'am mai avut-o în viața mea. Mi-e sufletul atât de împovărat, creerii atât de năucii de măciuca întâmplărilor, inima sfâșiată de cuțitul faptei tale. Stau aci în jilțul, în care m'am aruncat aseară după „cele petrecute”, în capot, cu părul desordonat, cu papucii în picioare.

De aseară până acum am stat, împietrită, pe acelaș loc, cu ochii ațintiți în gol — și nu mă pot urni, nu mă pot reculege, nu pot pricepe cum s'au petrecut toate și cu deosebire de ce, de ce s'au petrecut?

Cea dintâiu mișcare ce am făcut-o a fost c'am întins mâna după condeiu ce stă dinaintea mea pe masă, ca să-ți scriu. Ție? Mai pot avea eu ceva comun cu tine? Ne mai leagă pe noi încă vre-un firicel subțire de tot? De sigur că nu. Și totuși trebuie neapărat să-ți vorbesc ca să-mi ușurez inima, te-aș prinde și te-aș scutura, te-aș scutura să nu mai rămâie suflare în tine, întrebându-te mereu: de ce ai făcut ticăloșia aceea?

Dar... servitoarea ne-ar auzi, Costică s'ar trezi din somn și... totul ar fi destăinuit.

Nu-ți voi face dar scene. Hârtia e răbdătoare și va servi de parafulger descărcării mele.

M'am sculat și m'am tras, cu impleteciri, până la fereastră. Am ridicat încet storul. Doream să văz lumină, lumină multă după atâta întunec. Undele proaspete ale dimineții mi-au lovit fruntea înfierbântată și pleoapele plânse s'au sgârcit dureros. Nici aici alinare? În strada alburie, la vremea aceasta nu umbla nimeni; dar oare aș fi dorit eu să văz pe cineva dintre semenii mei? Nu, nu, pe nimeni. Mi-e silă de specia ome-nească. Cine m'ar fi putut oare mângâia?

Cu coatele rezemate de pervazul ferestrii, cu ochii în gol, încetul cu încetul, mi-am venit în fire și pulsul cugetării a început a-mi bate regulat. Am retrăit întreaga ta viață conjugală cu fratele meu Costică, până în ceasul urgisit de eri seara, căutând să pătrund în labirintul sufletului tău.

Sunt cinci ani decând ne-am înrudit. Și adă-ți numai bine aminte ce greu s'a putut face această înrudire!

Tu și fratele meu vă iubeați la nebunie; el sta în gazdă la părinții tăi, pe vremea cât își făcea studiile, — și-l copleșeați cu toate atențiile, închipuite și neînchipuite.

— Vor să-l prinză... ofta mama... Bună socoteală își fac: știu că băiatul are s'o ferească.

Costică era și atunci, ce este acum: un exemplar nobil al speciei umane, cu minte luminoasă și inimă caldă; bălaiu, blând, senin și visător.

---

# NATURA ȘI POEZIA

*Prof. Dr. Aurel E. Peteanu*

În seria lungă a veacurilor trăite de omenire, natura a fost pururea: izvorul nesecat al tîmăduirii, la care sufletul omenesc, isbit de valorile agitate ale vieții, a alergat, ca la o mamă iubitoare și duioasă, ca să-și aline durerile, să se descătușeze de subt robia oricărei griji.

Din cele mai îndepărtate vremuri până în ziua de azi, munții uriași cu defileuri clasice, cu piscuri semețe și stânci prăpăstioase, cu cuvântarea măreață a brazilor ce freamătă, cu tunetul ce se repercutază din stâncă în stâncă, erau măreți, ademenitori, grandioși, cari, deși uneori ne îngrozesc prin prăpastiile lor, mai adesea însă ne mângâie, ne delectează prin farmecile lor multiple, ne chiamă la viață, unindu-ne subt bolta azură a cerului.

Priveliștea fascinatoare a mării, cu simfonia lumină a apelor albastre, freamătul codrilor de seculari, murmurul multiplu al gârlelor, susurul tainic al frunzelor și concertul divin de prin lunci și crânguri al păsărelor au învăpăiat, în toate vremurile, sufletele, au vrăjit și încordat strunele

inimilor omenеști, atrăgându-le neîntrerupt, c'o forță irezistibilă, în mrejele dumnezeеștei lor împărății.

Și, trăind astfel omul, coroana creaturii, milenii dearândul, în mărețul templu al naturii, a avut posibilitatea să guste farmecul vedeniilor frumoase ca în vis, să simtă suflul tainic, fiorii plăcerii și înviorarea sfântă pe cari i le aducea verdele câmpului, ciripitul păsărilor, murmurul apelor, șerpuirea râulețelor și simfonia brazilor: tot cecece avea natura mai măreț, mai sfânt, mai divin într'însa.

Exercitând astfel natura purerea o influență atât de puternică asupra sufletului omenesc și având omenirea totdeauna o dragoste și-o admirație foarte mare pentru tot ce are natura mai curat, mai tineresc în frumusețile ei, se explică ușor, de ce atât poezia antică, cât și cea modernă, a împrumutat cele mai pitorești și strălucite tablouri din sânul ei.

Și-a fost și firesc să fie așa!! Doar însăși natura este cea mai frumoasă, cea mai perfectă poezie, creată de atotputernicul Dumnezeu! Nu există ființă omenească, care cunoaște vre-o poezie lirică mai sentimentală decât cântecul de primăvară al ciocărliei, care, alintându-se veselă prin zări, în undele seninului, își înalță, în dulce și fermecătoare melodii, imnul de mărire: cel mai perfect imn, ce se poate numai plăsmui.

Ori, cine dintre noi, pasionați cercetători ai teatrului, a avut ocazie să vadă cândva vre-o dramă mai puternică, decât groaznica furtună de vară ce se deslănțue cu tunete asurzitoare, cu fulgere ce spintecă văzduhul, cu mugetul sălbatec al vântului și cu ploile torențiale ce acoperă, într'o clipă, toată suprafața pământului, — care furtună apoi se termină c'un act împăciuitor cu ivirea curcubeului pe cer, cu milioane de stropi de rouă ce sclipesc în lumina soarelui pe frunzele arborilor și a întregii vegetații!?

Cine a văzut vre-o tragedie mai sguuitoare, decât goana nebună a unei lavine, formată pe un vârî de munte, dintr'un bulgăr mic de zăpadă, ce se prăvălește apoi, c'o putere uriașă, la vale, devine c'o regularitate uimitoare, din ce în ce, o avalanșă tot mai mare și, saltând de pe stâncă pe stâncă, culcă la pământ păduri seculare și nimicește, fără cruțare, tot ce găsește în cale?!?

Cunoaștem oare opere poetice mai admirabile decât acestea, în care elementele componente se împreună, se întretes atât de armonice? Ah, în natură este o poezie imensă, poezie sublimă!! Ne trebuie numai pricepere și inimă pentru ca s'o știm găsi și desluși.

\*

Făcând o cercetare minuțioasă în vastul și frumosul domeniu al poeziei, găsim, fără 'ndoială, pretutindeni, la toate popoarele antice și noi, o influență oarecare, mai mică sau mai mare, a naturii asupra lor și asupra creațiilor lor poetice.

Un clasic exemplu al antichității este, incontestabil, și cântecul frumos al Vechiului Testament, intitulat; „Cântarea celor trei băeți” (Canticum trium puerorum). aruncați în soba cea aprinsă. În această poezie, întreaga natură defilează pe dinaintea ochilor noștri: cerul și pământul, stelele și apele, focul, ploaia, furtuna, noaptea și ziua, noul și fulgerul, munții și văile, — c'un cuvânt tot cecece mișcă și viețuește: aerul și animalele pământului, precum și fii cei drepți ai lui Israel — toți și toate laudând pe Dumnezeu,

Nu mai puțină influență a naturii se observă, dealtcum, și la cei mai mulți psalmi ai lui David, la sublimele imnuri ebraice, în cari se glorifică natura, păstrându-se o puternică admirație pentru farmecile ei și ex-

primându-se iubire și entuziasm pentru nempărginita putere a lui Dumnezeu.

La poeții antici ai Eladei și ai Romei, influența naturii e și mai puternică. Și e firesc să fie așa acolo, unde chiar și religia nu era altceva decât cultul naturii veșnic frumoasă. La acești distinși cultivatori ai frumosului, la poeții și artiștii clasici, natura e, fără 'ndoială, izvorul cel mai puternic și neseecat al frumosului artistic. Și încă ce fel de natură! Regiunile fermecătoare ale Eladei și Italiei, c'un cer purea surzător. de-un albastru închis, cu limpezimea transparentă a aerului, cu climă dulce, moderată, cu toate podoabele unei veșnice primăveri.

Astfel se explică apoi simpatia lor mare pentru natură, care totodată se poate considera ca și cheia mitologiei lor.

Ei declară, pur și simplu, natura de reședința zeilor lor, împopulând râurile, isvoarele, munții și pădurile cu nimfe, naiade, oreade și driade, iar forțele naturii, fenomenele multiple care se produc în atmosferă, în apă și pe pământ le personifică și adoară, decreșându-le de zei, așa numiți superiori. Apo produsele cele mai nobile și delicioase ale pământului: strugurii, grul, oleiul, meiul ș. a. le pun de asemenea sub ocrotirea zeilor, numiți inferiori, considerând unele plante mi folositoare drept proprietatea zeilor, pe care apoi le adică ca și sante? Minunate și încântătoare sunt toate tablourile pe care le întâlnim, pas de pas, la cei mai mari și mai vechi poeți ai antichității, precum, bunăoară, și la nemuritorul Omer, în neperitoarele sale epopee; Iliada și Odiseia...

Dintre clasicii Eladei, epicul Omer, în epopeele sale, pretutindeni zugrăvește, cu deplină măiestrie, cerul azur al Eladei, regiunile sale încântătoare, pitorești precum și marea sa liniștită și furtunoasă.

Bunăoară în cântul V-lea al Odiseei descrie în felul următor furtuna de pe mare:

„Și strânge norii, marea cu tridentul  
O tulbură, pornește o vijelie  
De felurite vânturi și cu norii  
Uscat și apă 'nvăluie, 'ntunerice  
Se 'nalță pân' la cer. Dau iureș Austrul,  
Munteanul văjiind și Băltărețul  
Și Crivățul. răscoală munți de valuri..

(Trad. G. Murnu)

Liricul Pindar întreșese, în stilul său pitoresc, plin de figuri poetice, tablourile cele mai superbe din natură, făcând în unele poezii ale sale chiar și descrieri mai detaliate, ca și bunăoară în poezia ce-a scris-o cu ocazia erupției Etniei.

Chiar și distinsul dramaturg Sofocle se delectează la începutul dramei sale: „Oedip și Kolonos“, în priveliștile pitorești și în regiunea bogată a locului său natal, Kolonos.

Dintre poeții romani, marele Horațiu preamărește viața dela țară, în poezia sa: „Alfius“, în felul următor:

„Beatus ille, qui procul negotiis,  
ut prisca gens mortalium,  
paterna rura bobus exercet suis,  
solutus omni faenore.,  
neque excitatur classico miles truci,  
neque horret iratum mare,  
forumque vivat et superba civium  
potentiorum limina. (Epodon liber II.)

Fericit este acela care, departe de afaceri, întocmai ca odinioară strămoșii noștri, își cultivă ogoarele cu boii săi proprii, slobod de grijile cametei; nu este deșteptat din somn ca ostaș, nici de fioroasa alarmă, nu se îngrozește nici de marea agitată, încunjură forul și pragurile pompoase ale cetățenilor puternici.



Dar nu mai citez, ci caut să smulg, din această poezie, partea cea mai frumoasă, în care poetul ne zugrăvește deadreptul natura ;

Libet iacere modo sub antiqua ilice  
modo in tenaci gramine:  
labuntur altis interim ripis aquae,  
queruntur in silvis aves.  
fontesque lymphis obstrepunt manantibus  
somnos quod invitet leves.

Ce plăcut e a poposi, când subt un stejar bătrân, când pe iarba stufoasă; într-aceea riurile cu albi adânci curg, păsările se tânguesc în păduri, gârlele cu ape curgătoare murmură, ca să te poștească la un somn ușor.

Cine nu cunoaște apoi, tot din literatura Romanilor, descrierile artistice ale celebrului epic Virgiliu, tablourile sublime din Eneida sa, în care ne arată cum Aeolus, regele vânturilor, îndemnat de Iunona, ridică furtuni pe mare ca să împiedice pe Troeni de-a ajunge în Lațiu, după cum reiese din următoarele neperitoare sale versuri :

Zise ; și muntele gol îl isbește 'ntr'o coastă cu vârful  
Lancii și 'n stoluri acum de-odată prin poarta deschisă  
les înțețite cânturi și 'n roală cutreieră câmpii,  
Repezi pe mări se grăbesc : prin inima mărilor scurmă  
Notus și Eurus pe un pas, și plinul de-o repede ploaie  
Afric. și groaznice valuri le-asvârl tăvălitate spre maluri.  
Urlă prin noapte și vaet de oameni și pocnet pe funli :  
Norii 'n văzduhuri ascund călătorilor cerul și ziua,  
Grabnic se 'ntinde pe-adâncuri o negură neagră ca noaptea,  
Tunetul urlă prin cer și se zguduie zarea de fulger  
Moarte năpraznic acum prevestind călătorilor palizi.

C. I. 81—91 Trad. Coșbuc)

Sau cine — cetind următoarele versuri pitorești ale lui Virgiliu — nu va simți întreg misterul unei nopți frumoase, cu farmec de lună, ce plutește de-asupra apelor albastre ale mării nemărginite :

Sufflă prin noapte răcori cu zare și luna le-a ajută  
Drumul și scânteie 'n larg tremurata-i lumină pe-adâncuri.

(C. VII. v. 8— . Trad. Coșbuc)

La aceleași frumuseți ale naturii vom fi adăpați și când vom ceti creațiile poetului T. Lucretius Carus, care, vrăjit de măreția firii, exclamă în entuziasmul său :

Și la priveștiștea asta zeiască plăcere mă cuprinde,  
Se infioară-al meu suflet, căci firea de tine silită.  
Smulsă din văluri se 'ntinde oriunde deplin lămurită

\*

Culmea înaltă-a Pieridelor mintea-mi aprinsă-o străbate  
Culme de nimeni bătută, de nimeni călcată 'nainte.  
Drag mi-i să vin cât de-aproape, să sorb din fântâni nealınse.  
Drag mi-i să strâng de prin pajiști tot fiori nevăzute vreodată,  
Lauri de-apururi în slavă, cătând pentru fruntea-mi acolo,  
Unde nici când vre-o Muză n'a prins pe acest cap o cunună.

ș. a. ș. a.

(De rerum natura)

\*

Toate aceste exemple de poezii antice, citate mai sus, ne dovedesc, în modul cel mai convingător, că atât poeții clasici greci, cât și cei latini. n'au exclus natura din creațiile lor, ci, dimpotrivă, au manifestat o dragoste deosebită pentru farmecile ei și au considerat-o, întocmai ca și noi, ca și cel mai puternic izvor al efectului estetic.

Cu toate acestea însă, există o deosebire esențială, și 'n această privință, între poeții antici și cei moderni. Alte relații aveau ei cu natura, și altele noi, cei de azi.

Din acest motiv, înzadar am căuta, în întreaga poezie clasică, antică, o coloratură atât de strălucită a tablourilor, o zugrăvire atât de sublimă și energică a naturii, într'o armonie incomparabilă a versurilor evocatoare de pitorești icoane, ca și în următoarea poezie a celui mai strălucit măestru al graiului românesc, a genialului nostru Eminescu ;

Pe un deal răsare luna ca o vatră de jeric,  
Rumenind străvechii codrii și castelul stugurdic  
Ș'ale riuurilor ape ce clipeșc fugind în ropot.  
De departe 'n văi coboară tânguiosul glas de clopot.

Sură-i sara cea de toamnă; de pe lacuri apă sură  
Infundă mișcare-ai creață dintre stuf la iezătură  
Iar pădurea lin suspină și prin frunzele uscate,  
Rânduri, rânduri, trece-un freamăt ce le scutură pe toate ;  
Pe când codrul, dragul codru, troenindu-și frunza toată,  
Iși deschide-a lui adâncuri, fața lunii să le bată.  
Tristă-i firea; iară vântul sperios o creangă farmă,  
Singuratece Izvoare fac cu valurile larmă...

Sau în „Noapte de vară“ a celui mai mare pastelist al nostru, Gh. Coșbuc ;

Zările de farmec pline,  
Strălucesc în luminiș ;  
Sboară mierlele 'n tufiș  
Și din codrii noaptea vine  
Pe furiș

Gare cu poveri de muncă  
Vin încet și scârțîind ;  
Turmele s'aud mugind,  
Și flăcăii vin pe luncă  
Hăulind

Cu cofița pe 'ndelete,  
Vin neveste dela riu ;  
Și cu poala prinsă 'n brîu  
Vin cântând în stoluri fete  
Dela grâu.

Dela gârle 'n pâlcuri dese  
Sgomotoși copiii vin :  
Satul e de vuet plin ;  
Fumul alb a lene iese  
Din cămin

Dar din ce în ce s'alină  
Toate sgomotele 'n sat,  
Muncitorii s'au culcat,  
Liniștea-i acum deplină,  
S'a 'noptat.

Focul e învălît pe vatră  
Iar opaițele-au murit  
Și prin satul adormit  
Doar vr'un câine 'n somn mal latră  
Răgușit,

Ia'to l Plină, de spre munte  
Ese luna din brădet  
Și se 'nalță încet-încet,  
Gânditoare ca o frunte  
De poet.

Ca un glas domol de clopot  
S'ină codrii mari de brad ;  
Ritmice valurile cad,  
Cum se sbate 'n dulce ropot  
Apa 'n vad.

Dintr'un timp și vântul tace,  
Satul doarme ca'n mormânt —  
Totu-i plin de Duhul sfânt :  
Liniște 'n văzduh și pace  
Pe pământ.

Numai dorul mai colindă,  
Dorul tiner și pribeag,  
Tainic se 'ntâlnește 'n prag,  
Dor cu dor să se cuprindă.  
Drag cu drag

Ori, tot la marele nostru Coșbuc, în pastelul următor, în care natură este zugrăvită în culorile cele mai strălucite :

Cât de frumoasă te-ai gătit	Mi-e inima de lacrimi plină,
Naturo, tu ! Ca o virgină	Că'n ea s'au îngropat mereu
Cu umblet drag, cu chip iubit !	Ai mei și-o să mă 'ngrop și eu !
Aș vrea să plâng de fericit.	O mare e, dar mare lină —
Că simt suflarea ta divină.	Natură, în mormântul meu
Că pot să văd ce-ai plăsmuit !	E totul cald, că e lumină !

Această mare putere de plasticizare, această sublimă descriere afrumuseșilor naturii nu o găsim la poezii antici.

Ei întrebuințează natura, în poeziile lor, mai mult ca un decor rece și neînsuflețit, neatribuindu-i nici o influență, pe când cei moderni caută legături mai intime cu feaomenele ei, introducându-și individualitatea, eul lor propriu în natură.

Aproape la toate popoarele Europei: Francezi, Englezi, Germani, Italiani, Români, Unguri, Sârbi și a., în poezia lirică, modernă, natura, începând dela cântecul popular până la creațiile cele mai strălucite ale poezilor culti, se însuflețește, simte împreună cu noi, ne compătimizește, ne mângăie.

Poezii noștri de azi vorbesc, cu mai multă predilecție, în poeziile lor, despre natura ce-i împrejmuțește; o descriu mai detaliat și n'o folosesc numai de cadru, ci adesea chiar și ca subiect principal al poeziei lor. Ei preamăresc mai mult frumusețile veșnice ale naturii divine, se bucură mai intens de puterea ei lecuitoare de suflete și o compară adesea cu simptoamele bolnăvicioase ale societății, cu preocupările sale prozaice, cu felul de trai neigienic, ce chină sufletul și corpul omenesc deopotrivă:

Un suflet armonic, sănătos exprimă fiecare cuvânt al poezilor antici, iar operele poezilor de azi: un suflet învrăjbit, bolnăvicios, dornic de o viață mai frumoasă, mai senină.

Astfel se explică de ce privirea omului de azi, bătuit de atâtea rele, se îndreaptă mai des și mai încrezătoare către divina natură, implorând lecuire, mântuirea dela ea.

Marele poet roman Horațiu, în odele sale, nu pornește dela natură, ci dela o idee generală, dela o cugetare filozofică-meditativă, întrebuințând tablourile împrumutate din natură îndeosebi pentru a-și ilustra ideile într'o formă cât mai clară și impunătoare, fiind îmbrăcate într'o haină poetică impresionantă.

Oda sa binecunoscută, care se începe cu cuvintele: „Intēger vitae scelerisque purus“ (omu întreg prin viață și curat de crimă), are următoarea idee fundamentală: Cine are viață cinstită și e lipsit de orice păcat, pe acela cerul îl apără de rău...

Pentru a ne lămuri această idee, Horațiu zugrăvește o serie întreagă de fenomene din natură, ca bunăoară: stâncile arzătoare, Caucazul neprietenos India, polul nord, ecuatorul, în cari iocuri omul nevinovat stă pururea sub scutul zeilor. Dar, în fenomenele acestea ale naturii, nici odată nu-și vede reoglindite tablourile vieții sale intime, niciodată nu le aduce în legătură cu starea sa sufletească.

În consecință, poezii antici consideră natura mai mult ca o masă fără viață, iar cei moderni o însuflețesc, îi toarnă viață, crezând că ea consimte la toate bucuriile și durerile lor.

La ea, în împărăția ei aleargă toți ca să-și odihnească membrele istovite și să-și deplângă nenorocirile, deoarece între oameni se simt ca și

niște orfani părăsiți, unde glasul dulce al dragostei nimeni nu-l înțelege. Natura însă divină natură, ca și o mamă duioasă, îi mângâie cu freamătul lin al frunzelor, cu susurul dulce al izvoarelor, iar boarea de seară le răcorește frunțile fierbinți.

Florile pe seama lor înfloresc, părăiașele arginții și gureșe lor le murmură, sus pe bolta învinețită, sabelle de stele pentru ei sclipesc și pădurile de brad pentru ei răspândesc umbra lor plină de miresme.

La liricii moderni, pădurea e zugrăvită, eternizată în mii de variații, în mii de cântece, pe când la cei vechi nu găsim nici o poezie despre pădure, în care pădurea să fie izvorul, substratul poeziei.

Și Horațiu hoinărește cu drag prin pădure și o cântă, dar nu vede într'însa nimic altceva decât un lup, sau cel mult pe zeul Bacchus, care glumind cu nimfe și satiri, îi învață să cânte.

În schimb, din versurile poezilor noștri moderni, îndrăgostiți de frumusețile firii, se desprind nesfârșite comori de frumuseți, tablouri pline de viață!

Cât farmec emană bunăoară din următoarele splendide versuri ale genialului nostru Eminescu, în care ne zugrăvește — cum numai el știa — pădurea, codrul lui atât de drag :

„De treci codrii de aramă, de departe vezi albind  
 Ș'auzi mândra glăsuire a pădurii de argint.  
 Acolo lângă izvoare, iarba pare de omăt,  
 Flori albastre tremur'ude în văzduhul tămâiet;  
 Pare că și trunchii veșnic poartă suflete sub coajă  
 Ce suspină printre ramuri cu a glasului lor veșă.  
 Iar prin mândrul întuneric al pădurii de argint  
 Vezi izvoare sdrumicate peste pietre licurind,  
 Ele trec cu harnici unde și suspină n' fiori molatic,  
 Când coboară 'n ropot dulce din tăpșanul prăvălatic,  
 Ele sar în bulgări fluizi peste prundul din răstoace,  
 În cuiabar rotind de ape, peste care luna zace.  
 Mii de fluturi mici albaștri, mii de roiuri de albine  
 Curg în râuri sclipitoare peste flori de miere pline,  
 Umplu aerul văratice de mireasmă și răcoare...

sau din „Freamăt de codru“ a lui Coșbuc :

„Tresărind scântee locul Și se leagănă sub soare; Eu, privindul din pădure, Les aleanul să mă fure Și ascult dela răcoare	Din izvoare și din gârle Apa sună somnoroasă; Unde soarele pătrunde Printre ramuri a ei unde, Ea în valuri sperioasă Se asvârle.
---	---

Pitpalacul.

Cucul cântă, mierle, presuri  
 Cine știe să le-asculte?  
 Ale păsărilor neamuri  
 Cîripesc pitite 'n ramuri  
 Și vorbesc cu atât de multe  
 Înțeleșuri! ș. a.

Dintre toate acestea, la poezii antici, nu găsim nici o urmă. Pentru ei pădurea a fost numai pădure și nimic altceva, lipsindu-le sentimentul de contopire în splendoarea firii. Ei o consideră numai ca și-un obiect extern și-astfel o și descriu.

Poetul german Lenau cântă, în versurile sale, „Niagara“.

Legănat în dulci visări de fluxul apei, al cărei luciul reoglindește frumos regiunea fluviului îndatăce se cugetă la nimicnicia vieții sale, este cuprins de-un trist presimț, de-o adâncă jale, care, dintr'odată îi întunecă orizontul, îi strică panorama, privescătoarea frumoasă de senine și fermecătoare tablouri. Mănat apoi de-o dorință irezistibilă, aleargă tot mai departe, pânăce, sbuciumat, se stinge și cade din înălțime într'o adâncă pră-

pastie. Și din aceasta poetul cu sufletul profetic, pe care prezentul l-a amăgit, își citește viitorul său.

Și Horațiu cunoaște căderi de apă. Aproape de adoratul său Tibur, în nemijlocita apropiere a moșiei sale, râul Anio formează o minunată cădere de apă.

Oare venitu-i-a lui Horațiu cândva în minte să eternizeze, în poeziile sale, această splendoare a naturii? Niciodată.

Dânsul face numai ocazional amintire despre această cădere a lui Anio, într'una din odele sale (Carm. Liber 1, VII. „Laudabunt alii“), în care mersul ideilor este următorul: Orașele sărbătorite ale Greciei nu mă atrag, nu mă încântă, eu laud numai Tiburul, căderea de apă a lui Anio și grădinile mele bogate în izvoare. Prietene, zice, dacă ești trist, vino la Tibur, aici știu că îți uiți jalea și-ți îndulcești viața cu vin dulce.

Bătrânul Teucer, care a avut o situație și mai suportabilă decât a ta, a procedat la fel și astfel și-a agrăit prietenii: „Nunc vino pellite curas“, acum beți, înnecați orice grijă în vin.

Vedem, deci că Anio a lui Horațiu nu știe nimic de visări plăcute și senine, nu se frământă, nu se sbuciumă; valvârtejul și prăpastiile vieții nu le cunoaște, nu știe ce-i nimicnicia acestei vieți pământeste, nu știe ce-i moartea.

Și, pânăce Lenau își vede viața sa proprie reoglundită în căderea de apă, realistul Horațiu vede numai rîul singur și nu găsește nici-un dram de romantism într'insul.

Dealtcum Horațiu exprimă, în toate poeziile sale, sentimente realiste, — chiar și atunci când vorbește despre flori, pe care le consideră numai ca plante și nu le cunoaște decât graiul dulce și misterios.

Pe el florile nu-l agrăesc. Lui florile nu i se închină, nu-i șoptesc nici o taină, dar nici salcămii nu-și descoperă jalea și durerea lor.

Din toate exemplele până aici citate, ne putem forma o idee clară despre felul de întrebare și de contemplare al naturii, atât la poeții antici, cât și la cei moderni.

Se pune întrebarea: procedat-au oare mai corect poeții antici, cari nu și-au transpus individualitatea, eul lor propriu în natură, sau poeții moderni, cari aduc natura în legătură cu omul, cu sufletul simțitor și gânditor al acestuia?

Răspunsul este foarte ușor. În poezia lirică, poeții moderni sunt mai mari măestri decât cei antici, având o concepție mai adâncă, o fluctuație de sentimente mai largă, o dispoziție sufletească și-o imaginație mai bogată decât aceștia.

Comparația o facem nu din punct de vedere al adâncimii ideilor, ci din punct de vedere al bogăției lor.

Cu toată strălucirea poezilor antici: Sappho, Alkaios, Pindaros, Horatius, Catullus, Ovidius, etc., considerați de cei antici ca neîntrecuți, lumea antică nu avea lirici de seama lui V. Hugo, A. de Musset, Lord Byron, Goethe, Lenau, Heine, Eminescu, Petöfi ș. a., tot atâtea suflete de elită, alintați fii ai naturii, îndrăgostiți de frumosul etern, înfrățiți cu verdele câmpului și vrăjiți de farmecile firii.

## NOAPTE ALBĂ

Intunec de ocnă coboară în mine --  
vârcolacii au înghițit luna  
și plâng și-acum ca'ntotdeauna  
că nu mai vine  
ce-am dat vieții  
în anii tinereții:  
iubirea mea  
curată floare  
și mă doare,  
că'n amintirea ta  
am vrut s'o las să se coboare...

E noaptea asta mai albă ca oricare  
și mă doare  
că tu nu vii  
strengară  
cu amăgiri,  
să punem piatră funerară  
peste iubiri  
târziil...

Auzi cum bate'n Catedrală  
miezul nopții îmbibat cu smoală,  
și vin strigoii  
să ne spună:  
— „nu pierdeți timpul cu visări —  
sunt toate numai aiurări  
și viața — o minciună...”

I-ascuți Domniță? — Au dreptate!...  
Noi plângem tinerețea  
ce-și plimbă pașii  
prin galerii  
de Cetate,  
și numai vrea  
să ne redea  
iar visul ei  
adormit în flori de tei!...

Zadarnic!... Toate sunt în van  
și-ar'fi mai bine  
în noaptea asta albă, mai albă ca varul  
să ne'ngropăm calvarul  
și să pornim  
spre țințirim  
ca să ne'prietenim  
cu Satan!...

E noapte albă, noaptea'nmormântării noastre  
și inima  
și ea,  
și-a oprit bătăile  
că n'o mai ard văpăile  
iubirilor  
tristețelor  
c'au murit în cântecul iubirei noastre!...

ION MIUȚA.

RÂNDURI PENTRU TIMPUL, CÂND INIMILE  
NOASTRE NU SE VOR UNI.\*

Mușcă din mine viermii nestatorniciei  
și-mi sfârtică plămânii ca pe-o zdreanță;  
m'am frământat azi-noapte, vecinicieii  
și ție să vă scriu o stanță...  
Am vrut să pun în ea tot sufletul din mine  
să mă cunoști ca pe cea dintâi iubire,  
să-l transformi în descompunerea de lumine  
și'n umbra amurgului să legi o întâlnire...  
La'nceput a fost cuvântul și cuvântul a fost Dumnezeu  
și jucându-se cu noi ne-a azvârlit  
în tumultul vieții printr'o gură de curcubeu:  
să nu ne mai iubim și nu ne-am iubit!...  
— Au trecut și vor mai trece ceasuri și secunde  
și nu o să mă cunoști așa cum trebuie,  
dar când umbra mea în suflet îți va pătrunde  
pe-o cruce ruptă'n două — vei plânge!...  
Aprinde o lumânare la căpătâiul amintirii  
decâteori în floare vor fi trandafirii!  
Ți-or spune ei  
iubirea mea  
și-un trop din ea  
atunci să iei!...

ION MIUȚA.

\*) Din volumul de poezii „Aseara am vorbit cu Dumnezeu“, ce se află sub  
țipar în edit. „Minerva“ din Bocșa Montană.

## E p i g r a m e

### Uuui doctor

Care mi-a făcut o serie de in-  
jecții pentru poftă de mâncare.

*Am înșepat o 'ntreagă lume  
Cu „Drăcovenii” și cu glume...  
Acuma, Doctore, mi s'a 'nfundat:  
Ești singurul ce m'a 'nșepat!*

\*

### Unei fete

Despre care se spune că...

*Despre ea lumea spune ci-că  
„E — așa de nostimă, că pică”  
De-aceia nu's de loc mirat  
Că, biata fată, a picat!*

\*

### Comisiei Interimare

în chestia deratizării șobolani-  
lor din Timișoara.

*Am suferit atâției ani  
De pacostea cu șobolani  
Dar pacostea-i cu mult mai mare  
De când cu-a lor deratizare!*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

M. Ar. Dan.

## Intristare și bucurie

Intr'un orașel din mândrul nostru Banat trăia odată un neguțător român, cinstit și foarte bogat, cu numele Alexandru Vidulianu.

Prăvălia dânsului așezată în centrul orașului era cea mai căutată în tot împrejurul. Tot ce-i trebuia omului, găsea în prăvălie cu un preț mai mic ca altunde, și de o calitate cu mult mai bună ca în celelalte prăvălii. Neguțătorul mai era un om bun, prietenos, afabil, cu frica lui Dzeu, și trăgeau oamenii la el, ca albinele la coșniță. Soția dânsului, doamna Irina era iarăși o femeie bună și foarte harnică, de aceia și Dzeu a binecuvântat munca lor, sporind-o înmiit.

Abia după 15 ani de căsătorie îi învrednici bunul Dzeu cu un băețel frumos ca un înger, căruia încă de mic începură a-i da o creștere foarte îngrijită, căci voiau părinții să facă din el un om mare, un român vrednic.

Micul Cornel, căci așa se numia băiatul, creștea mereu și făcea bucurie părinților prin purtarea sa cea aleasă și prin diligența și agerimea minții sale.

În Dumineci și sărbători neguțătorul nostru cu băiatul de mână mergea la biserică, asculta cu mare evlavie sânta liturgie, împărțind daruri săracilor, iar după amiază îl vedeai făcând cu băiatul preumblări prin parcul orașului, dar mai ales printre holdele aurii, ce împrejmuiiau orașul până în mari depărtări.

Aici culegând flori povestea neguțătorul fiului său multe lucruri frumoase despre Dzeu, care a întocmit atât de minunat această lume și pe om l-a pus coroana creațiunii sale. Ii povestea despre iubirea deapropelui, despre adevăr, pe care trebuie să-i rostească fiecare om, ferindu-se de minciună, de invidie, de clevetiri și alte vițuri urâte, cari duc pe om la multe rele.

Ii povestea despre cinstea ce se cuvine a o da fiecărui om și în-deosebi țăranului muncitor, care ne dă pâinea cea de toate zilele și toate celelalte bunătăți, cu cari ne hrănim noi. Dar prin toate povestirile sale nu uita negustorul a arăta băiatului său că el e român și are să-și iubească limba și legea sa românească, carea e cea mai frumoasă sub soare. Iubirea de neam era firul roșu, ce se observa prin toate povestirile sale.

Și micul Cornel asculta cu multă luare aminte povețele tatălui său întrebându-l mai despre una, mai despre alta și asta era semn că se interesează de ceia ce se povestea.

Neguțătorul nu mai putea de bucurie, căci din băiatul său cunoștea că va eși un om cu frica lui Dumnezeu și un român, care va face cinste neamului său.

De multe ori însă când nici nu gândește omul, îi ese în cale soartea rea turnându-i un strop de venin în paharul bucuriei și al fericirii, făcându-i zile amare.

Așa i se întâmplă și negustorului nostru. La un târg mare fiind lume multă adunată de aproape și din mari depărtări se întâmplă că Corneliu fiul negustorului se perdu în învălmășala străzii și sara nu mai veni acasă.

Vă puteți închipui neliniștea și supărarea bieților părinți, cari nu mai închiseră ochii toată noaptea.

Copilul era încă mic, căci abia împlinise 5 ani.

Mâne-zi negustorul lăsă să bată doba prin târg, promițând o mie de lei celui ce-i va aduce băiatul.

Puse oameni anume să-l caute în oraș și prin împrejurimi, dar zădarnică îi fu toată căutarea, căci copilului nu i se putea da de urmă. Pierise ca și când l-ar fi înghițit pământul.

Desnădejdea bieților părinți fu foarte mare; pe cât erau mai nainte de fericiți, pe atât erau acum de amărați. Dar cu toate acestea ei nu-și pierdură nădejdea în Dzeu, ci în rugăciunile lor totdeauna implorau ajutorul dănsului și sperau în bunătatea cea mare a lui.

La un an după pierderea fiului lor iubit, vândură prăvălia cu nume bun altui român cinstit și se retraseră trăind ca oameni privați din venitele ce i le aducea capitalul lor mare, plasat pe la bănci și în zidiri tra-nice, Vara mergeau pe la băi și în tot locul știrictau și întrebau de băiatul lor pierdute — dar înzădar. Nici un oraș din țară nu ramase necercetat de negustorul nostru, aproape nici un sat, ba și în țări străine umblau, cheltuind sume mari, dar zădarnică îi fu toată căutarea. Așa trecură ani la mijloc aproape 25 de ani.

Sărmanii părinți îmbătrâniseră cu zile de dorul copilului lor, pe care nu-l mai aveau.

Intr'o vară neguțătorul cu soția sa făcură o excursiune în capitala României la București, căci chiar atunci se deschisese o expoziție minunată și coruri multe din toate țările locuite de Români emulau cu cântările lor îngerești într'un loc anume pregătit: „Arenele Romane”.

Câtă bucurie a simțit atunci neguțătorul nostru, nu se poate spune. Inima îi sălta și se simțea mândru că l-a făcut Dzeu Român. Și în ex-țazu bucuriei aducându-și aminte de fiul său zise soției sale: „Ah! de ce



nu e și fiul meu aici, să simtă ca și mine florii dragostei de neam". Soția sa îi zise: „Dzeu e bun, și ni-l poate scoate în cale“.

Vorbele acestea încălziră o leacă sufletul bunului nostru neguțator și cu gândul acesta plecară spre locuința lor, carea era la un hotel în apropiere, spre a lua prânzul. La portalul expoziției se împedecă în ceva pe jos și uitându-se văzu la picioarele sale un portmoneu de piele foarte frumos și plin de bancnote. Neguțatorul ridică și puse bine portmoneul, având de gând ca după prânz să anunțe la poliție lucrul.

Ajungând în odaia lor numărară banii și aflară tocmai 20 mii lei, și într'un loc aflară și numele proprietarului cu adresa întreagă imprimată cu litere de aur pe portmoneu.

Negustorul tresări, când cete numele: Cornel Vidulianu mare proprietar în județul Dolj.

Privește numele acesta și poza proprietarului, zise el emoționat soției sale. Ce bine seamănă numele cu al fiului nostru pierdut; după poză încă samănă cu trăsăturile lui. Oh! Doamne ce aș da să fie el, nu boer, ci măcar un cerșitor, numai să-l gălesc.

Cu vorbele acestea trecură în sala de mâncare să ia prânzul. Mâncând ei, sala se umplu de lume elegantă. La o masă vecină se așezară un domn și o doamnă, cari de pe exterior sămănau foarte veseli și vorbeau cu mult foc și avânt tineresc despre impresiile câștigate. Numai unul din ei părea măhnit.

— „Ce-i frate Cornel“ — îi zise unul — ce ești așa trist, că doară nu ți s'au înecat corăbiile în Dunăre. Ce-s la tine 20 mii lei ce i-ai pierdut? Îți dau eu împrumut 50 mii de lei, că știu că ai de unde să mi-i dai îndărăt.

Auzind negustorul de numele Cornel și de suma pierdută, îi păru foarte bine, și începu vorba cu el.

Tânărul îi spuse că în învălmășala dela portalul expoziției și-a pierdut portmoneul cu 20 mii lei. „În portmoneu se afla și portretul meu ba și întreaga mea adresă e imprimată cu litere de aur pe o latură a portmoneului“. „Și cum te chiamă pe D-ta?“ Il întrebă negustorul. Cornel Vidulianu — răspunse tânărul. Neguțatorul nu mai stătu la îndoială și cunoscă într'însul pe adevăratul proprietar al portmoneului; băgă mâna în buzunar și i-l dete.

Bucuria tânărului la vederea portmoneului fu foarte mare. Se sculă sus, sărută mâna și fruntea neguțatorului și-l îmbrățișă ca pe un tată.

— Nu-mi pare așa bine de portmoneu — zise tânărul — cât îmi pare bine de onestitatea D-Tale, bunule bătrâne; rar om de omenie ca D-Ta și-i dete jumătate din bani, 10 mii lei drept remunerație pentru prezentarea portmoneului.

Dar neguțatorul cinstit nu voi să primească nici un ban, ci-i zise: „Domnule! mulțamește lui Dzeu că ți-a redat, ce ai pierdut. Eu încă am pierdut înainte cu 25 ani o comoară mie și mai scumpă, pe micul meu fiu Cornel, pe care de atunci mereu îl caut, dar nu-l pot găsi. Și nu mi l-a răpit Dzeu, prin moarte, căci atunci m'aș mângăia mai ușor, ci mi l-a răpit poate o mână rea, ca să-mi amărească zilele vieții mele întregi“.

Tânărul tresaltă la auzul acestor vorbe și toți cei de față rugară pe neguțator să le povestească această istorie interesantă.

Neguțatorul le povesti toate câte le știm, cum adecă fiul său se pierduse la un târg mare și nu-l mai găsise deși mișcase toate pietrele pentru aflarea lui, și „acum — zise neguțatorul — ce-mi folosesc mie averile cele mari, de cari dispun, dacă nu am liniștea sufletească, dacă

fericirea s'a îndepărtat dela pragul casei mele. Trebuie să mă pogor în mormânt cu inima zdrobită și cu sufletul plin de amărăciune“.

Atunci tânărul, care până aci ascultase gânditor spusele bătrânului, grăi :

— „Acum bunule bătrâne, să-ți povestesc și eu viața mea. M'am pomenit la boierul bătrân X, care avea numai o fată. Mi s'a spus că eu sânt un copil găsit, un copil al nimăru. La el m'a adus un neguțător grec, de unde, nu știu, atâta știu că am călătorit mult, foarte mult, până am ajuns la curtea boierului, carele m'a crescut la curtea sa, ca pe un copil al său, m'a dat la școalele mari din Paris, de unde m'am întors ca om format, m'am căsătorit cu fiica boierului și după moartea dânsului, întreaga sa avere am moștenit-o alătura de soția mea iubită.

Astăzi pe lângă aceia că ocup funcții însemnate în stat, sânt ales și deputat în parlament și mă pot lăuda că îmi merge bine.

Despre obârșia nașterii mele nu am aflat nimic, deși am umblat mult să aflu. Țin minte că aveam un tată neguțător bogat cu numele Alexandru Vidulianu, dar din ce loc am uitat.

Pe mama mea știu că o chema Irina. Când am venit la boier aveam 5 ani, de atunci sânt 25 de ani, astăzi am 30 de ani. Mai țin minte că făceam cu părinții adese preumblări prin livezi, culegeam flori și fluturi și tatăl meu îmi povestea multe lucruri frumoase.

Sărmanii mei părinți, ce n'aș da să-i mai pot vedea de mai sânt în viață.

Atunci bătrânul neguțător cu ochii plini de lacrimi izbucni într'un plâns cu hohot și zise :

— „Iată fiul meu dorit, mi l-a scos Dzeu în cale“, și-l îmbrățișă și-l sărută de mai multe ori. „Eu sânt Alexandru Vidulianu tatăl tău și aici e Irina mama ta, care a albit de dorul tău“. Și-l îmbrățișă mama și-l sărută de mii de ori, mulțămind lui Dzeu că după atâta dor, după atâta întristare și zile amare, Dzeu i-a făcut părtași de cea mai mare bucurie și mângăere.

Apoi tânărul Cornel recomandă părinților săi pe frumoasa sa soție, carea încă le sărută mâna, îi îmbrățișă și plânseră împreună de bucurie.

La scena aceasta duioasă toți oaspeții de pe la mese se adunară împrejurul lor și lăudară pe Dzeu de această întâmplare norocoasă.

După aceia mai petrecură câteva zile plăcute la București și se duseră toți la moșia lor din X mulțămind prea bunului Dzeu pentrucă și-au văzut visul cu ochii, căci într'adevăr după zisele sf. scripturi „fiul lor mort au fost și au înviat — și pierdut au fost și s'au aflat“.

GHEORGHE CĂTANĂ

## Poeme în proză

### Seară . .

*Greu de păclă îmi îngreunează pleoapele...  
somnul — vecinul copil hoinar, îmi aruncă o fiolă de morfină.*

*Dorm !... Visez și mă trezesc în reveria  
plânsului de toamnă !...*

*Cărări pustii !*

*Soare mort, viață moartă — tristeți ce împung în inima, ce-și  
plânge craiul dor atât de drag, plecat hăt departe s'a-  
doarmă în sărutul nimfelor !...*

*Polei galbăn așterne luna.*

*Dormi suflete: dorm seara asta, care-i poate ce din urmă  
seară !...*

**Somn**

binefăcător — aducător de liniște și recreare...,

In tine uit totul: uit însăși viața !..

Muzica frenetică prinsă pe undele văzduhului — nu te fură!..

Nu mă încântă, căci tu ești mai bun, mai înțelegător: îmi dai odihnal!..

**Cântecul**

Dela radio acelaș cântec vechiu îl ascult din nou, mi-i drag —  
îl vreau, căci în el îmi îngrop suferința...

Îmi scald sufletul în haina dragostei neîmpărtaşite.

Trăiesc cele mai sincere, curate clipe de poezie pură.

Acelaș cântec, poate mâine, îmi va cânta pentru ultima oră:  
cântecul adormirii !..

**Ea . . .**

vecinic enigmatică pentru mine, vecinic surdusul pe buzele

arzânde de văpaia iubirii eterne,

cu trupul scăldat în limpedele apei de munte,

vecinic îmi apare înainte !..

Ea mi-a trezit primii fiori, primul pas spre viață !..

ION MIUTA,

**EPIGRAMA**

Dlui Cezar Petrescu, cel mai  
fecund romancier

Lucrează mult ca o mașină,  
deși unii îl înjură;  
dar de n'ar mai scri nimică,  
n'am avea.. maculatură !

Dlui Al. Teodorescu, autorul ro-  
manului „Un porc de câine”.

Citind romanul pe 'ndelete  
porcul l-am găsit îndată :  
era însuși autorul  
C'a scris cartea cam.. ploată.

Dnei Alice Gabrilescu, autoarea  
romanului „Marșul Femeilor”.

Femeile emancipate  
nu mai citesc azi poezie ;  
cu toate s'au gândit să plece  
în marș cătră... bucătărie.

Dlui M. Ar. Dan, primul epigra-  
mist bănățean, directorul fabri-  
cei de tutun din Timișoara.

...Că e întâiul nost' epigramist,  
nu mă 'ndoesc dacă o spun ;  
Mardan ne scrie epigrame,  
Căci are hambare de.., tutun !

ION MIUTA

## EXCURSIUNI IN BANAT

## Regiuni pitorești - Ochiul Beiului

de: Damian Izverniceanu

Oravița-Ilidie

E ziua împăraților Constantin și Elena. Zi senină și frumoasă cu cerul albastru și plin de soare, iar cu aerul năpădit de valuri de căldură de Sud, aduse pe aripele molcome ale unui vânt. Pornirea în excursiună la Ochiul Beiului o facem din târgul de vite din fața liceului. Eram o mână de inși amatori de frumsețele naturii, nu de jocul de cărți, și de certele nesfârșite ce se deslănțuiau între «intelectuali». Intr'o dimineată în revărsatul zorilor ne-am încărcat într'o trăsură țărănească și pe-aci și-i drumul.

Deasupra *Rolului* ceriul se pârguia tot mai mult ca o căisă coaptă, iar noi cu toții eram cuprinși de delirul și plăcerea excursiunii.

În *Oravița Română* la bifurcarea drumului din jos de biserica ortodoxă, am apucat pe cel din stânga trecând pe sub viaductul căii ferate, — operă vrednică de admirat a pietrarilor italieni, — iar de acolo linie întinsă spre *Răcășdie*.

Soarele se ridică încet tivind culmile munților de un verde întunecat cu aur până când deodată năpădi câmpia, dealurile și întreg cuprinsul cu potopul de lumină aurie. Un tovarăș scoase o ploscă din raniță, o ridică în sus și începu a declama cu fața spre răsărit:

— Nu-ți ridic innuri școlare, căci nu sunt poet, dar închin în cinstea și mărirea ta, datorințele de vieată, o înghițitură din necazul acestei ploști, pe care l-ai încălzit cu razele tale, ca să aprindă sângele din vinele mele! ....

Și dete plosca peste cap închizând din ochi. Răcășdia era în plină sărbătoare. Clopotele bisericii într'o armonie divină chemau pe credincioși la utrenie. Femei bătrâne premenite de sărbătoare cu mănunchiuri de flori în mâini, bărbați, tănări și copii în cămăși albe ca zăpada se îndreptau plini de cucernicie spre biserică. Trăsura noastră, dela biserică spre stânga și trecând podul de peste *Valea Ciclovei*, traversă calea ferată *Oravița-Iam* și o porni pe șoseaua *Saschii-Montane* până la fântâra cu cumpănă de lângă un pod, de unde se ramifica un alt drum spre *Ilidie*. Câmpia era plină de verdeață, care se scâldea în roua dimineții, iar soarele cu razele lui se oglindea în miliardele de stropi de rouă și care se reflectau în culori roșii scânteetoare, albastre, galbene sau verzii. Cățiva copilași pășteau vitele pe lângă drum.

În hrisoavele cele vechi și în istorie comuna *Ilidie* este pomenită ca unul dintre cele opt districte ale Banatului încă de pe timpul lui *Glad* sau *Glaudin* după părerea lui *Basiliu Maniu* din Lugoj. În părtea comunii dinspre munte și azi se află urmele unei cetăți. *Ilidia* deasemenea e în plină sărbătoare. Și frumoase și admirabile sunt sărbătorile din primăvară în satele românești. Au ceva duios și înălțător în ele și-ți umple sufletul de sentimente divine.

Din *Ilidie* drumul duce de-a curmezișul peste coasta dealului spre *Socolar*. De o parte și de alta se află grădini cu viță, cu zarzavat și cu tot felul de pomi roditori, mai vârtos pruni, a căror fructe, — durere, — nu se folosesc și pentru alte scopuri ca marmeladă, prune uscate, ci exclusiv pentru fabricarea țuicii. Aceasta aduce un oarecare venit locuitorilor, dar consumându-o face ravagii între ei secerându-și victimele înainte de vreme.

## Spre Socolar.

Drumul din coasta dealului reprezintă un oarecare interes și din punct de vedere geologic. Deși se află la distanțe enorme de ape mari, de lacuri sau fluvii, totuși pietrele pe care le desfundă ploile de sub gheața de iarbă sunt *boboloșate* (rotunde ca oule sau bilele). Forma aceasta ar avea-o din contactul foarte îndelungat cu apele. De bunăseamă aceste coaste de dealuri formau în spre răsărit malurile presupusei *Mări Albe* ce ar fi existat în bazinul dunărean în timpuri preistorice sau antidiluviene, până la răsbirea lor printre stâncile dela *Cazane* și *Porțile de fier*, croindu-și apoi drum spre *Marea Neagră*. Așadar pe coastele acestea s'au frământat și s'au sbătut veacuri de-a rândul valurile apelor spălând coastele și rotunjind pietrele.

Drumul ne duce în *Socolar*, un sătuleț revărsat pe coasta dealului în jos și cu uliți oblice. Calea noastră se smulge însă spre stânga și ne duce peste izlaz spre culmea dealului, iar de acolo mai departe pe sub stânca numită *Cetate*. Aici se văd urmele unei ruini. De aici de sus se deschid frumoase priveliști, tablouri încântătoare cu un amestec de culori de toate nuanțele pe un fond albastru. Cetatea, al cărui material de zidărie mai ales țiglele au fost cărate de Socolăreni pentru a fi întrebuințate la clădirea propriilor locuințe, n'a fost decât un turn de observare ca și celelalte dela *Vârșeț*, *Carășova*, *Bocșa* și altele,

Dela *Cetate* drumul face câteva *covele* (curbe) printre grădini cu pruni, cu cireși, ori cu vârfuri ascuțite de piatră de calcar, până când ajungem în *Valea Beilului*. Căi au obosit, își încetinesc pașul ca să se mai odihnească, dar musca columbacă, afurisita lighioană, nu le dă răgaz.

*Valea Beilului* e o vale încântătoare încărcată de verdeață și de-o parte și de alta și care mereu năzuește tot în sus spre văile și crestele munților, ultimele ramuri ale Carpaților, care se pierd până în undele albastre ale Dunării nu prea departe de aci.

*Valea Beilului.*

Pârâul, *Valea Beilului*, destul de bogat în ape, după ce învârte câteva pietre de moară ale câtorva mori resirate îndealungul pârâului se varsă în *Nera* din sus de *Sasca Română*.

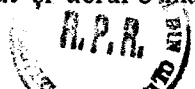
Pe *Valea Beilului* se află și două locuințe codrenești ale U. D. R-ului mai înainte *Steg*, unde locuiesc, un *codrean*, (păzitor de pădure) și un brigadier silvic. Morile sunt ale țăranilor din *Sasca Română*, dar pentru dreptul de morărit trebuie să plătească arenda societății U. D. R.

Înainte unei mori stă un țăran și ne salută. Este un obicei al țăranilor din partea locului de a saluta pe toți *nădrăgarii*. E un obicei frumos, dar prea umilitor.

Unul dintre tovarăși oftă adânc, apoi își îndreaptă privirile în sus spre doi vulturi, ce se rôteau prin văzduh pe fondul cel albastru al cerului și grăi:

— Poporul acesta oropsit, cu munca brațelor lui, foarte mult a contribuit la înaintarea și bunăstarea societății *Steg* pe vremuri și U. D. R. azi, iar această societate cu ce a contribuit la stăruirea materială și culturală a lui? Pentru ce nu revărsă și asupra lui ceva din bunățile, pe care brațele lui vânjoase i le esoperează? Pentru ce alții și alții se bucură de binefacerea ei, iar poporul de pe teritoriul acestei societăți se svârcolește istovit în cea mai neagră mizerie? Că dacă în trecut a fost desconsiderat și degradat până la treapta de vită de către străinii aduși de vânturi de pe alte meleaguri, pentru ce mai este și azi tot așa considerat?

Cu cât înaintăm, cu atât și aerul e mai limpede, mai curat și nu ne



ajunge o pereche de plămâni de a respira aerul încărcat de ozon. Valea jos mai largă, urcând mereu se îngustă și coamele munților stâncoși acoperiți de păduri, par a o sugruma. Apele *Beifului* prind a șopotii, apoi a se rostogoli în clincăte ca de clopot peste pietrele întâlnite în cale. Clocotul lor lin adânc, umple codrul de vrajă și amestecându-se cu freamătul lui pare că s'a pornit pe povești într'o limbă și despre o lume ne'nțeleasă de noi. Păstrăvi negri verzui pe spinare, arginții pe foale și pe laturi, de un verde spălăcit ca și mușchiul din apă și încrustați cu puncte roșii, săgețau prin apa limpede ca și cristalul și se avântau după musculițele și țânțarii ce sburau și bâzăiau pedeașupra undelor.

### Ochiul Beifului.

În fine iată-ne ajunși și la *Ochiul Beifului*; un ochiu de mare rotund cu un diametru de 8-10 metri. În realitate era un izvor cu ape adânci, care în bătaia razelor de soare, prin apa limpede se vedea până în fund de unde volbura de ape ridica firișoare de nisip în sus, iar în umbră apele își luau o culoare albastră, întunecată, plină parcă de mister și pe suprafața căreia se ridicau bulbucii de apă.

Nemții din *Oravița* și *Steierdorfanina*, neputând a-i zice curat pe nume izvorului, l-a schimonosit în *Ocu Bee*. Bineînțeles că unii dintre Români noștri din *Oravița*, cărora le plăcea a imita pe Nemți și tot ce e nemțesc, îi zic și azi tot așa. Originea numelui e de pe timpul domniei turcești, când Banatul a format timp de 150 de ani vilaete turcești.

Așa se vede că vr'un beiu turcesc s'a simțit vrăjit de frumusețea răpitoare a acestui colț de raiu și în timp de vară și-a mutat reședința poate și haremul în apropierea acestui ochiu de mare. De aici poporul l-a botezat *Ochiul Beifului*. Central University Library Cluj

Întreaga cale pe valea Beifului am făcut-o în minunatele cântece de mierloi, sturzi și privighetori. Abea ne depărtam de una și cealaltă ne și lua în primire, până la izvor. Din când în când cintezoii își revărsa cântarea brusc, ca un clocot asurzitor și întreprupând-o tot atât de brusc, lăsa numai ecoul să răsunе pe sub bolta de frunziș. De departe se auzea glas de cuc singuratic ca o chemare duioasă a unei ființe rătăcite în marea de verdeață și în freamătul de codru.

Pe lângă vale feluri și feluri de flori, în veștmintele lor sărbătorești, stropite de cele mai frumoase culori și cercetate de fluturi cu aripi mătașoase și sclipitoare, se răsăteau în razele de soare. Deasupra apelor roiau țânțarii și *musca columbacă*, care se plămădește în albia Dunării și prin aceste ținuturi. Aceasta apare în fiecare an de trei ori; la finea lui Aprilie sau începutul lui Maiu, dacă e timpul prielnic, cald și fără ploi și acesta este roiu cel mai puternic, care potopeste vitele. Al doilea roiu se ivește pela jumătatea lui Maiu, iar al treilea pela începutul lui Iunie, dar acestea sunt mai slabe și pier după câteva zile ca să nu mai apară întreg anul.

Dela izvorul ca o genune, urcăm pe o cărare printre tufe de aluniș și dăm într'o livadă mai largă și mai lungă. Trăsura a rămas din jos de izvor, unde stăpânul cailor face fum ca să alunge musca. La capătul de sus al livezii este o pădure de brad, a cărei rășină a îmbăcsit aerul cu mirosul ei puternic și sănătos, iar printre brazi s'a improvizat mese și bănci pentru odihna excursioniștilor. Livada aceasta fiind mai largă, e plină de lumină fiindcă soarele își revarsă razele strălucitoare din abundență.

Aici se vede o vatră de foc unde excursioniștii își prepară prânzul frigând carnea în frigare, lotrește.

Am ajuns. Ne odihnim. Mai târziu fiecare își scoate din raniță me-

rindea. Cei mai tănări adună surcele și se apucă să facă focul. Cei mai în vârstă și mai oboșiți se așează pe bănci, privind încântați la frumsețile naturii. Toți ascultăm: un cuc își spune numele într'un vârf de brad din apropiere.

### Cascada.

Un vuet de ape ce se rostogoliau de pe o stâncă în jos străbătea până la noi. Nu departe de coastele muntelui în sus se vedea șiroaie albe de apă, ce se rostogoleau, de pe niște stânci acoperite cu mușchiu verde mătăsos, în vale într'un sgomot clocotitor ce se amesteca cu vuetul codrului.

Nu departe de noi apăru o căprioară, care ne privea cu ochii ei mari, plini de o nostalgie ne'nțeleasă a codrilor singuratici. Îndată se ivi alta, apoi un țap. Ne priveau nedumerite, dar la mișcarea nechibzuită a unuia dintre noi, se auzi un foșnet de frunze numai și dispărură în adâncimile întunecoase ale codrului.

Ne-am odihnit în urmă am urcat la *cascadele* din Valea Beiului. Am trecut printr'un defileu croit între două stânci drepte ca perețele și înalte până la vr'o șasăzeci de metri. Așa se vede că aici terenul și-a pierdut o clipă echilibrul și masivul s'a rupt în două lăsând loc de a se scurge pârâul și a unei poteci.

Am ajuns până la poalele stâncilor. De pe creștetul lor înalt se rostogoleau apele într'o *toaie* (bazin de apă mai mic). Aci păstrăvii și racii vierzui își duceau traiul în bună și tignită frățietate până când prezența omului nu le turbură întreg rostul vieții.

Cascada să fie în total înaltă de cinci metri. E o stâncă care crește. Apa și mușchiul îi dă viață, o face să crească și formează în pântecul ei peșteri cu stalactite și stalagmite, dar după veacuri îndelungate. Aici în stâncă încă sunt câteva peșteri în formațiune. Din creștetul stâncii depe mușchiul moale se scurg șuvoaiele de apă și se resfiră în milioane de stropișori mărunți ce plutesc în aer și prin care razele soarelui se resfrâng dând naștere la curcubeu de niște culori feerice.

Unul dintre noi se desprinde de ceată și răzlețindu-se urcă pe un colț de stâncă și începe cu o voce dulce, mulcomă:

— „Codrule măria ta,  
Lasă-mă subt poala ta”. . . . .

Vocea străbate pe subt frunzișul codrului răscolindu-i liniștea, iar ecoul se reîntoarce încet și dulce ca un vis frumos. Atunci altul dintre noi se urcă pe o altă stâncă și începu:

— „Mă mir codrule de tine,  
Dumnezeu cum te mai ține? . . .  
Primăvara 'ntineresti,  
Iară iarna 'mbătrânești . . .  
Dar' eu de-oiu 'mbătrâni,  
Nici când n'oiu mai 'ntineri!” . . . .

Vocea domolă străbătea ca un oftat plin de jale și se amesteca cu vuetul apelor și al codrului.

În afară de calea aceasta mai este încă o cale, care duce la *Ochiul Beiului*. Aceasta se face „per pedes” și cu un ghid bun din *Ciclova Montană la Mănăstirea Călugărului*, de acolo peste *Rol în Brata*, apoi pe poteca de sub muntele Pleșuva în jos spre colțul de raiu, *Ochiul Beiului*.

Gh. Atanasiu.

## Și mâine...

A mai rămas un codru de pâine, un rest de brânză și câteva bucăți de slănină. Toate acestea într'o năframă învechită, strânse cu grijă de Ana Părlog și piitile într'un colț de dulap.

Privi cercetător înjur, Mica cameră în dezordine. Scrâșnirea foamei de ieri, rălășluită în pântec, nu i-a mai dat de gândit nimic. La lucru deci, până nu-i simte din nou sălășliurea.

Fredona un cântec de pe vremea belșugului de odinioară, ca înorice treabă, pe care o faci cu voie bună și sătul.

Fărămiturile de pâine, brânză de pe masă le-a strâns încuibul palmci și de aici pe fărășul strâmb și învechit părtaș al durerilor și bucuriilor, ce i-au trecut prin viață. Cu o față de masă curată, rămășiță din vremuri bune, acoperi discret crăpăturile mesei, ceși scărția slăbiciunea în bucăți putrezi deabia ținute în cuie.

Treaba în revistă patul, păturind matern boarfele destul de bine păstrate, curate de mâna ei, pe când era mireasă și aruncă o privire de durere deasupra patului, unde strebau două fotografii mărite, de fotografii din Colțul străzei.

El și ea. Mire și mireasă.

Cum mai trece timpul și ce vremuri. Li fulgeră pringând trecutul și aduse pe buze obișnuitul oftat al acelor, ce-cu puterea, să-și frângă durerea într'o frântură de cântec.

Deschise larg dulapul. Rămășiță tot din trecut. Haine și rochii. Iată hainele bietului Tudor, bărbatul care n'a cunoscut decât munca, înfrânt de boala crudă a pieptului. Le păstrează ca pe o amintire scumpă, deși de atâtea ori era să fie nevoită să le vândă. Atunci când foamea o silește, le împacnetează și se îndreaptă în neștire spre prăvălia cu vechituri. Dar când ajunge în fața prăvăliei, o năpădește lacrimi de durere și furioasă pe aceste orândueli omenești, care o silește să se despartă de ce i-a mai rămas din dragostea și traiul mulțumit cu bărbatul ei, se rentoarce îndărăt și le reasează în dulap, mulțumită.

Și'n ziua aceea intotdeauna se întâmplă minunea. Potolesc foamee, găsind de muncă.

Iată hainele copilului, care se joacă pe afară cu obrazii roși de alergătură. Iată paltonașul. Iată fularul alb, ghețele și ciorapii. Toate aproape nou. Nimic nui lipsește. Le-a cumpărat tatăl său, anul trecut, la sărbătorile paștelui.

Năvală de furtună în casă,

Dorm. O șchioapă de copil vioiu, sărind în sus, împrăștiind veselie prin casă și căutând să ghicească taina sclipirei de lacrimă omenească de pe obrazii mamei.

— Iar plângi mamă? De ce?... Nu mai plânge!

Sări în gâtul ei, silind-o să șadă. Li șterse lacrimile și-i sărută urmele umede de lacrimi.

— Nu-i așa că nu mai plângi?

— Nu!

— Vom munci și vom avea. Uite și își suflecă mâinile. Două brațe subțiri ieși la iveală, menite deocamdată joacăi. Mama îl privi aiurită de năvala gândurilor. Ce vom face mâine. Rămășițele din năframă se vor isprăvi. Copilul va cere de mâncare. Foamea nu iartă. O știe.

Dorin se inghesui în brațele ei, tăcut frânt de oboseala jocului și năvala gândurilor joc în mintea mamei.

Trebuie să găsească ceva. Ceva care să-i aducă fărâma de pâine. Și cea mai mică gănganie se târăște pe pământ, se strecoară prin atâtea primejdii cu minuscula ei existență și totuși mai găsește o fărâma și pentru dansa din bunățiile pământeste. Dar omul?...

Haos de gânduri răsvrătite, stăpâna cap de femeie obosită, care n'are nici cel puțin puterea să muncească.

Ba da. Există o scăpare. Afară e primăvară... pe câmp sunt flori... pe stradă e



lume multă și bogată... Doru are haine curate... nu e rușine... nu e crimă... Este o scăpare chiar pentru azi.

Inviorată de gândul scăpării își povesti planul.

— Vrei tu dorule ?

— Vreau mamă.

Au ieșit la câmp. Vântuleț șăgalnic se tăvălește prin iarbă, ducând cu dânsul mireasma ei. Soare cald de primăvară își mănunchiază raze pe fire de iarbă. Floricele în sute de colori, presărate pe verdeața covorului de iarbă, în ritm de loagăn, petrec poșirea de o clipă a fluturilor.

— Toporași mamă. Uite ce frumoși sunt!

Doru și mama culeg toporași albaştrii, urmărind fluturarea fluturilor și sporul culsului în coș.

Târziu s'au reintors acasă și au făcut buchete. Mama a scos hainele noi din dulep. L-a îmbrăcat pe Doru cu inima tremurând de milă. Ghetе noi ciorapi albi, paltonaș cu nasturi de alamă, fular alb și beretă albastră. Se îmbracă și dânsa cu ceva mai bun. Așeză apoi, buchete de flori pe o farfurie și restul îl păstră în coșuleț.

Doru luă farfuria. Ea coșulețul. Eșiră în stradă după ce-i spuse lui Doru cum să îndemne lumea și în special pe acei, cari sunt însoții de doamne.

— Se așezară în colțul principal al străzii de promenadă. Trec perechi tinere și veșele, îndestulite și fără gânduri.

— Cumpărați flori la domnișoara! Un leu buchetul!

— Ce frumoase! îl înconjură, mirându-se mai multe doamne. În furul lui, din ce în ce mai multă lume.

— Cumpărați flori la domnișoara! Un leu bucata!

— Așa, are dreptate, glăsui un domn din mulțime și cumpără odată trei buchete. Ceilalți făcură la fel, îndemnați mai mult de un sentiment de milă. Mama îi umplu din nou farfuria. Lumea bucuroasă că poate face un bir, cumpără, cumpără, admirând bucuria din ochii copilului.

— Cumpărați flori la domnișoara! Un leu bucata!

Și munca unei zile fu plătită în întregime.

S'au reintors acasă târziu și în liniștea odăiei lor numără câștigul. O sumă grozav de mare pentru sărăcia lor. Ana Pârlog nu-și putu opri năvala lacrimilor și privi cu ochi de rugă spre chipul bărbatului de pe perete și întrevăzu fluturarea unui zâmbet de aprobare.

— Dar mâine? stăruie în mintea-i zăpăcită de norocul zilei.

— Și mâine! Și mâine! Vom munci și ne vom strădui să ne câștige un ban, pentru pâine.

— Și mâine!

Și înfipse hotărârea în suflet și speranța de bine a zilei de mâine. Copilul adormise în poală. Și la haină avea prins de mama lui, un fir de toporaș. Albastru ca și ochii săi.

GH. ATANASIU.

## Oameni posomorîți

— Nuvelă din popor —

de: Al. Tințariu

### I.

Era a doua zi de Rusalii. Înaintea marelui biserici din satul Valea-Albă, sat mare cu vre-o șase mii de locuitori, lăutarii cântau cu voioșie, iar feciori chipeși și fete frumoase, învârtesc o horă falnică. Părinții și neamurile jucătorilor și jucătoarelor, precum și altă lume din satele înve-

cinate, venită la neamuri și prieteni, stă, așa cum e obiceiul rămas din moși-strămoși, în jurul horei, ca un cerc gros, și privesc jocul, în vreme ce se sfătuesc împreună.

Pretutindenii e veselie și voie bună, Băeți și fetețe aleargă fără astâmpăr în jurul horei, râsetele lor arginții înbinându-se cu sunetul vioarelor.

Numai o femeie, care putea să aibe vre-o patruzeci și cinci de ani, nu e veselă. Ea vorbește încet, ca să nu fie auzită de alții, cu o față de vre-o optsprezece ani.

— Ce are să zică tatăl tău de isprava ce o făcuși...

Fata tăcea, nu zicea nimic, ca și când gândurile ei ar fi rătăcit departe, în altă lume.

— Nu mă așteptasem la așa ceva, urmă cu vorba Dochia Muntean. Tatăl tău o să se supere; să știi că are să te sâdească... iar eu nu-ți iau apărarea.

— Bine, mamă, fă cum vrei, dar să mergem acasă.

— Ce vorbești tu, Păuniță? Știi bine că trebuie să așteptăm pe tatăl tău. Ce o să zică el, dacă nu ne-ar găsi aici, după cum ne-am înțeles.

— D-ta așteaptă-l, eu plec, eu mă duc acasă.

— Să nu faci una ca asta Păuniță. Ce o să zică lumea că mă lași singură aici.

— Știi bine, că eu nu am voit să viu la horă. M'ai adus împotriva voinței mele.

— Dacă știam eu ce o să faci, mai bine rămâneam acasă.

Ce o să zică și părinții lui Niculiță? Nu s'ar fi prăbușit pământul, dacă ai fi jucat cu el.

— Ți-am spus înainte de a veni, că eu nu joc cu Niculiță.

— Ai fi putut să joci numai de dragul nostru, al părinților tăi. Niculiță s'a supărat și s'a dus acasă.

— Treaba lui.

— O să vezi tu ce o să-ți spună tatăl tău.

Păunița nu a mai zis nimic.

Dochia se uita spre drumul, pe care avea să vină bărbatul ei, Nicolae Muntean, care se dusese la un prieten al său, de unde urma să vină și el la horă.

Când apoi Nicolae Muntean sosise, Dochia se uită stingherită la el. Nu i-a fost greu omului să și dea seama, că în lipsa lui se petrecuse ceva. O umbră de nemulțumire, poate mai mult de durere, i se lasă pe față.

— Tu nu joci, Păuniță?

— Nu joc, tată.

— De ce?

La întrebarea aceasta Păunița nu-i răspunse.

— Te-am întrebat de ce nu joci? zise din nou Nicolae Muntean.

Neprimind nici acum răspuns dela Păunița, își lăsă întrebător privirea asupra Dochiei.

— Când noi am ajuns, hora fusese deja începută, zise șovăitoare Dochia.

— Cine poate crede una ca asta? Mai bine spune-mi de ce nu joacă Păunița? Toate fetele de seama ei sunt în horă, numai ea nu e.

— Să mergem acasă, Nicolae.

— De ce să mergem acasă?

— E mai bine așa...

Un gând trecu fulgerător prin mintea lui Nicolae Muntean.

— Nu-l văd pe Niculiță Bradu. El nu e la horă?

— Nu e, Nicolae.

- Nici nu a fost? Nu l-ați văzut?
- A fost, dar a plecat...
- Pare că încep să înțeleg. Bine zici, e mai bine să mergem acasă!
- Și Nicolae Muntean îndată a și plecat.
- Pe drum Dochia îi șopti:
- Să nu sfădești, fata...
- Ajunși acasă, Nicolae Muntean zise:
- Lasă-ne singuri Păunița, vreau să vorbesc cu mama ta.
- Păunița s'a dus în grădină.
- Spune-mi acum, ce s'a petrecut?
- Păunița nu a voit să joace cu Niculița.
- Ce-ia spus?
- Nimic... adică i-a spus că nu are poftă de joc. Atunci Niculița, supărat a plecat dela horă.
- A fost cineva dintre ai lui acolo?
- Numai mamă-sa.
- Ți-a spus ea ceva?
- Nu mi-a spus nimic. A trecut în altă parte; s'a îndepărtat de mine.
- Nicolae Muntean umbla necăjit și cotropit de gânduri prin oadaie.
- Dochia zise:
- Nu trebuie să te necăjești Nicolae. Păunița e încă crudă...
- Dacă tu nu ai fi, așa cum ești, șovăitoare, dacă tu ai gândi la fel cu mine, fata nu ar fi așa de îndărătnică cum este.
- Dar nu e îndărătnică, Nicolae. Și-a băgat și ea ceva în cap și crede că e bine ce face.
- Altceva nu aud de la tine!
- Spun așa cum văd eu lucrurile...
- Nu înțeleg ce poate avea Păunița împotriva lui Niculița? E fecior din familie cinstită. Am crezut că ar fi potrivit pentru ea.
- Așa m'am gândit și eu...
- Ce o să zică acum părintii lui Niculița? Eu și cu Grigorie cum știi ne-am și înțeles. Și acum, Păunița, încearcă să ne strice socoteala. Spune-mi, Dochie, nu e ea îndrăgostită de un alt fecior?
- Eu nu știu, spuse Dochia.
- Nu ți-a spus ea nimic?
- Nici o vorbă.
- Și nu ai băgat tu nimic de seamă? Poate că ai auzit ceva dela vre-o prietenă a ei?
- Nu am auzit nimic, Nicolae.
- Atunci trebuie să vorbesc eu cu ea, Du-te în grădină și spune-i să vină la mine.
- Dochia vru să spună ceva, dar când întâlni privirea bărbatului ei, plecă grăbită.
- Când se reîntoarse împreună cu Păunița, Nicolae Muntean o întrebă cu bunătațe, cu blândețe:
- De ce nu ai jucat astăzi la horă, cu Niculița?
- Păunița răspunse cu hotărâre:
- Pentru că mi-e silă de el, tată.
- Cum așa? De unde îți vine sila aceasta?
- Din sufletul meu... din întreaga mea făptură...
- Nicolae Muntean și Dochia se priviră mirați. Vorbele acestea ale Dochiei li se păruse ciudate.
- Nu te înțeleg Păunița, urmă să spună Nicolae Muntean. Ce vină găsești tu lui Niculița? Nu e și el om ca toți oamenii?

— Pentru mine nu e, tată...

— Trebuie să aibi o pricină.

După o răsgândire scurtă, Păunița spuse :

— Bineînțeles că am. Dar ca cineva să înțeleagă pricina aceasta, trebuie mai înainte să vadă în sufletul meu, în inima mea, trebuie să simtă la fel cu mine.

Nicolae și Dochia Muntean se uitară și mai mirați unul la altul. Vorbele Păuniței păreau a fi tot mai ciudate, mai de neînțeles.

— Vezi, Păuniță, eu m'am gândit, ba am și hotărît, să te măriți cu Niculița,

— Nu, tată, asta nu se va întâmpla niciodată. Eu nu-l iubesc, nu-l pot iubi și de aceea nici nu-i voi deveni soție,

— Atunci te împotrivești voinței părinților tăi ?

— Aceasta nu e împotrivire... eu nu vreau să mă nenorocesc...

— Mai gândește-te, Păuniță și o să-ți dai seamă că nu e bine ceace faci.

— Eu m'am gândit îndeajuns, tată. Hotărârea mea e luată și rămâne neschimbată. Nu mă mărit cu omul acela... Nu pot să fac aceasta... Dar nici cu un altul nu mă mărit...

— Ce vorbești ! ziseră deodată Nicolae Muntean și Dochia.

Păunița isbucni în plâns.

— Să nu-mi mai spuneți să mă mărit, zise ea cu durere, apoi a fugit afară, ducându-se iar în grădină.

Rămași singuri, Dochia spuse numai decât :

— Ai auzit-o ? Doamne, ce înseamnă vorbele ei ? Ceva îmi apasă inima, creerul... Eu văd bine că Păunița s'a schimbat, ea nu mai e cum a fost. Și știi de când ? Din noaptea aceea când a avut visul acela... când s'a deșteptat din somn în țipete de groază. Am întrebat-o de atâtea ori și nu am putut scoate o vorbă dela ea, nu vrea să spună ce a visat. Tace, tace ca pământul și plânge, plânge... Să știi Nicolae...

— Taci Dochie, nu cobi a rău !

Vocea lui Nicolae Muntean s'a înecat și în piept simți un fior nedeslușit.

## II.

În aceeași zi, pe înserate, Nicolae Muntean a plecat de-acasă cu un prieten, care venise să-l ia, ducându-se amândoi la „Casa Națională“.

Plecarea lui Nicolae Muntean a fost binevenită pentru Dochia, căci acum, năstingherită, poate sta de vorbă cu Păunița.

Păunița era tot în grădină, unde uda florile, florile ei dragi, pe cari le iubea și la cari ținea așa de mult.

Dochia se așează pe banca de sub bătrânul nuc și privindu-și cu nemărginită dragoste fata, zise cătră ea :

— Vino la mine, albina mea harnică.

Păunița se uită cu oareșcare neîncredere la mamă-sa, dar spuse râzând :

— Dacă iar vrei să-mi vorbești de măritișul meu, atunci mai bine îmi văd de treabă,

— La noapte cred ca o să vină ploaie.

— Nu știu, mamă, dar ar fi binevenită o ploaie. Florile mele sunt cam triste, nu le prea place apa din fântână.

— Vino, Păuniță, odihnește-te puțin. Ai adus atâtea apă.

Păunița lăsa jos cana și se așeză pe bancă lângă mamă-sa.

— Spune-mi, draga mea, tu ai vre-o taină ?

— Taină ?... Ce taină aș putea avea ?

— Mă gândesc, dacă vre-un Făt-Frumos nu ți a furat inimioara ?  
 — Nu, mamă..., nu mi-a furat-o... și nici nu las să mi-o fure. De aceea în privința aceasta nici nu pot avea vre-o taină...

— Cum ai zis ? Numai în privința aceasta ? Dar atunci în ce privințe ai tu taine ?

— Să nu vorbim acum de aceasta... E mai bine să nu vorbim, mamă...

— Dar trebuie să-mi spui !

— Ce să ți spun ? Poate că nu mă vei înțelege și nu vreau să vă pricinuesc durere, d-tale și tatei. Omul, așa cum l-a lăsat Dumnezeu, crede multe, dar se poate înșela, așa de ușor se poate înșela... Tata hotărăște să mă mărit cu un om ales de el, cu care eu abia dacă am schimbat câteva vorbe. Tata nu mă întreabă nimic, ca și când aș fi o păpușă, ca și când eu nu aș avea o voință...

Un val de lacrimi izvorără din ochii Păuniței. Cu capul la pieptul Dochiei, plângea zdrobită de durere.

Prin inima Dochiei trecu ceva, ca un ac ferbinte și-și zise în gândul ei :

— Doamne, ce se petrece în sufletul fetei acesteia ?

Apoi, acoperind cu sărutări obrajii Păuniței, îi spune :

— Nu plânge, draga mea. Tatăl tău nu-ți vrea răul. Tu știi cât de dragă te are și el. A crezut că ce face e bine făcut, că e numai pentru fericirea ta.

— Fericirea mea ?! zise Păunița printre lacrimi.

— Să nu te indoiești de aceasta...

— Mamă, tata trebuie să se lase de gândul lui de a mă mărita cu Niculiță... ori cu altcineva. Eu am o presimțire.

— Ce presimțire poți avea ? Întreba înspăimântată Dochia.

— Nu știu încă bine... Presimțirea mea e încă nedeslușită... încă nu o înțeleg deplin...

— Vorbești așa de ciudat... Nu știu ce se petrece cu tine...

— Nici eu, nu știu bine, mamă.

— Și de când ai tu presimțirea aceea ?

— Din noaptea de când avusei visul acela înspăimântător...

— De câte ori nu te-am întrebat eu, ce ai visat, dar nu vrei să-mi spui. Spune-mi acum Păuniță, spune-mi ce-ai visat tu atunci ?

— Mamă, nu cere aceasta dela mine...

— De ce să nu spui mamei tale ?

— Se spune că visele sunt înșelătoare, dar ele unori se și adevăresc...

Visul meu nu a fost un vis frumos... să mai așteptăm să vedem dacă se adevărește... Poate fi dintre visele înșelătoare și de ce să-ți pricinuesc neliniște și durere ? E mai bine să mă frământ eu singură, să sufăr numai eu, să plâng numai eu...

— Trebuie să mi-l spui, Păuniță, trebuie... Așa mă simt și mai neliniștită, sufer și mai mult.

— Bine, mamă... Mi-am visat moartea !

Un țipet de groază eși din pieptul Dochiei și ca mușcată de șarpe sări de pe bancă.

— Taci. Păuniță, taci și nu spune asemenea grozăvii... Numai pe tine te avem... pe tine te mai avem...

Când Nicolae Muntean se reintoarse acasă, o găsi așa de schimbată pe Dochia, că o întreabă nedumerit :

— Ce ai tu, nevastă ?

— Nu am nimic, Nicolae, mă doare numai capul.

— Unde e Păuniță ?

— S'a culcat.

— Așa de vreme?

— Da....

— Eu așa mai fi avut de vorbit cu ea. M'am întâlnit cu Petru Bradu.

E supărat.

— Las' c'o să-i treacă supărarea.

— Ce zici?

— Mai înainte de toate trebuie să ne gândim la fata noastră... În sufletul Păuniței se petrece ceva, acolo a pătruns o otrăvă... ceva îi sfredeliște sufletul... Mi-a spus adineori că are o presimțire... mi-a spus că în noaptea aceea... Doamne, dar e așa de grozav...

— Dochie, vorbele tale mă înspăimântă... Spune-mi tot ce ai auzit dela ea.

— Nu pot, Nicolae, nu pot...

— Trebuie! Vreau să știu!

— Să nu o mai constrângem să se mărite cu Niculiță.

— Și vorba mea dată lui Petru Bradu? Ce o să-și zică el și alți oameni?

— Toată lumea poate să-și spună ce o vrea... Mă tem să nu o pierdem și pe ea...

— Taci, Dochie! se răsti Nicolae Muntean, Tu nu-ți dai seama de ceace vorbești...

Dochia, aiurită, a eșit și s'a dus în odaia Păuniței.

Nicolae Muntean se uita ca năucit în urma ei și un gemăt dureros, chinuitor îi străbătu pieptul.

### BCU Cluj / Central University Library Cluj

În săptămâna de după Rusalii, într'o zi când Păunița fusese afară la vie, unde a lucrat la straturile ei de flori, pe neașteptate se lăsase o ploaie rece.

Abia reîntoarșă acasă, ea fu cuprinsă de friguri. Toată noaptea s'a sbătut în fierbințeală.

Dochia nu s'a mișcat de lângă patul Păuniței.

— Vezi, ce ai făcut, Păuniță. Cine te-a mânat să te duci și tu la vie?

Păunița nu spunea nimic: tăcea, toată vremea tăcea.

În ziua aceea Dochia s'a mirat, când a văzut că și Păunița s'a sculat așa de dimineață.

— Mă duc și eu la vie, mamă. E așa de frumoasă vremea, cerul e senin. La vie ciripitul păsărilor mi se pare mai frumos, mai fermecător.

Dochia a încercat s'o țină acasă, dar nu a izbutit.

— Mamă, de ce să-mi răpești o bucurie așa de mare?

Când apoi Nicolae Muntean se uită la Dochia și-i spuse că el se bucură că și Păunița vine la vie, Dochia nu se mai împotrivi, dar spuse bărbatului ei:

— Să bagi de seamă de ea. Să nu lucreze prea mult.

— Aș fi făcut eu asta și fără să mă mai dascălești tu, zise zâmbind pe sub mustață Nicolae Muntean..

După o noapte grea, dimineața, fierbințeala Păuniței a încetat. Dochia în fiecare clipă își punea mâna pe fruntea bolnavei și fiori de bucurie îi treceau prin suflet.

— Cum te simți acum, Păuniță?

— Mai bine, mamă.

— Te doare ceva?

— Nu mă doare nimic. Sunt numai obosită, foarte obosită.

- Ramăi astăzi în pat și o să-ți treacă și oboseala.
- Pe buzele palide ale Păuniței trecu un zâmbet ușor de întristare.
- Da, sunt obosită... Doamne ce oboseală...

## IV.

Tic, tac! Tic, tac!

Vremea își toarce fără întrerupere firul ei nevăzut, aducând în fiecare clipă lucruri noi, necunoscute, unele împreunate cu bucurie, altele cu întristare.

A trecut vara; toamna e pe sfârșite, iarna e în prag.

Păunița, din zi în zi s'a vestejit tot mai mult; s'a vestejit ca o floare închisă la întunec, între pereți groși, unde nu străbate nici căldură și nici lumină.

Obrajii ei, odinioară fragezi, acum sunt străvezii, sunt galbeni ca frunzele arborilor, când atinse de brumă, cad jos; privirea ochilor ei, odinioară atât de vioaie, acum e turbure, e rătăcită, abia dacă mai licărește în ea vre-o rază, și aceea sfioasă, stingherită.

De când zace bolnavă, ori de câte ori a fost întrebată, că ce o doare, ea întotdeauna dedea acelaș răspuns:

— Nu mă doare nimic... dar sunt obosită., tot mai obosită.

A adus Nicolae Muntean și doctori de la oraș, profesori, dar nici unul nu a găsit calea — calea aceea tainică, de nepătruns, care ar fi dus la însănătoșirea Păuniței. Bătrânul doctor din sat, care cunoștea pe Păunița de când era copilă mică, venea în fiecare zi. Sta vreme îndelungată la patul bolnavei, cu mintea frământată de gânduri grele și cu sufletul turburat, îndurerat. Voia să sfășie în bucățele vălul acela de nepătruns, ce ținea în întunec boala Păuniței.

De câte ori nu i-a spus Nicolae Muntean:

— Scap-o, d-le doctor; scap-o! Nu vreau s'o pierd și pe ea!...

Tic, tac! Tic, tac!

## V.

La amiază, când Dochia întră în odaie, Nicolae Muntean privea afară pe fereastră fulgii de zăpadă, cenuși de o mână nevăzută — cei dintâi fulgi, mici și sfioși, în acest început de iarnă.

Cu pasul greu târit, Dochia se duse la el și punându-i, încet, mâna pe umăr, zise:

— Vino la masă, Nicolae.

Nicolae Muntean întoarce capul și o privește cu bunătațe. Pornește spre ușă, dar după ce face câțiva pași, el se oprește.

— Eu nu mănânc...

Pe fața Dochiei, învăluită de durere, urmele adânci ce se văd, parcă se mai măresc.

— Vino, Nicolae, trebuie să mănânci.... Vino, se racește mâncarea.

— Nu pot... Nu pot...

— Încearcă..

— Nu sunt flămând..

— Dar trebuie să mănânci. Eri ziua întreagă abia dacă ai atins mâncarea. Nu vezi cum slăbești? O să te îmbolnăvești.

Nicolae Muntean zâmbi trist:

— Un mort nu se mai poate îmbolnăvi...

— Taci... De câte ori ți-am spus să nu mai...

El o întrerupse:

— Mergem, Dochie.

O ia de mână și trec amândoi în odaia cealaltă și se așează tăcuț la masă. Dar în clipa aceea privirea Dochiei se lăsă asupra celor două farfurii și în ochii ei izvoră un val de lacrimi.

— Dochie, ți-am spus să nu mai plângi... să nu te mai văd plângând... zise Nicolae Muntean cu voce muștrătoare, dar în care vibra mai mult durerea, o durere pe care zadarnic căuta să și-o înăbușească.

Dochia încearcă să zâmbească și cu privirea lăsată în jos, zise :

— Nu plâng, Nicolae, nu mai plâng..

Două lacrimi i s'au oprit pe obraji și se uitau muștrătoare la Nicolae Muntean.

Și-a scos puțină mâncare în farfurie, dar înainte de a se atinge de ea, el zise :

— Nu pot... nu pot să mânânc azi..

Dochia izbucnește în plâns. Atunci Nicolae Muntean se ridică dela masă și trece grăbit în odaia din care venise.

Se așează pe un scaun la fereastră, dar rămâne numai câteva clipe.

Afară a încetat de a mai ninge. Gerul s'a înseninat și stratul subțire de zăpadă atins de razele căldicele ale soarelui a început să se destrame, zăpada topindu-se.

— A avut o viață așa de scurtă, zise Nicolae Muntean și plecă dela fereastră.

Vreme îndelungată a umblat prin odaie ca și când ar fi căutat ceva, un lucru pe care-l simte în apropierea lui, dar pe care totuși nu-l poate ajunge, nu se poate apropia de el.

Apoi obosit, înfrânt și de gânduri și de durere, își îmbracă cojocul. Tocmai când era gata să iese din odaie, intră Dochia.

Ea îl privește prelung, fără să spună ceva.

— Mă duc la aer... trebuie să mă duc... Mă înăbuș aici în odaie...

— Unde te duci ?

— Unde mă duc ? Unde să mă duc ?... Mă duc la vie...

— Merg și, eu cu tine...

— Nu... Mă duc singur. Lasă-mă să mă duc singur. Tu obosești așa de repede, acum nu mai poți umbla.

— Rămâi mult ?

— Nu, vre-un ceas și jumătate. Tu să stai acasă, poate că vine Ana, sora ta.

— Nu mi-a spus că ar veni azi...

— Eu trec pe la ea și-i spun să vină, îi spun că o aștepti, că ești singură acasă.

— Bine, Nicolae...

— Dar s'o aștepti, să nu pleci.

— Du-te acum, Nicolae, du-te...

Abia plecat Nicolae Muntean, Dochia izbucnește în plâns.

— De ce mă lasă singură ? Nu-și dă el seama cât de îngrozitor e aceasta pentru mine ? Singură !... Singură !... Dar poate că sunt nedreaptă. Și sufletul lui e tot așa de zdrobit ca și al meu... sufletul lui sângerează la fel cu al meu. Noi avem aceeași rană, aceeași durere...

Se îmbracă și grăbită părăsește casa.

Când Dochia a intrat în cimitir, un singur om era în fața unui mormânt proaspăt. Omul acela era atât de zdrobit de durere, că nici nu simțise sosirea Dochiei.



## Moartea lui Alexandru Vodă Lăpușneanu

(În graiul arhaic)

Oh, tu varvară moarte — cum nu mă pot scula pe tine a te calvinire,  
Viăjmașul pat — în boală grea el m'a smomit, ochi plâng că ceasul e  
n plinare.

Nu — oh, nu pot... miți sufletul iar uteșat... și patu 'n voi l-oiu slovozi,  
Să știți că Lăpușneanu de moarte a se temere nu știe și nece că îl veți  
călugări.

Domit-am jumătate și încă jumătate 'n blagorodnie eu voiu domni  
Și din țară vă vsia ridica — iar caii... voi dincolo de Nistru îi veți  
potcovi....

Înlături! Nu... nu mor... voi here negre.. luați-l pe Pahomie...  
Eu?! Lăpușneanu sănt... la scaunul de moșie și nu pricep a lumilor  
zavistie.

Bogdan — remâtaici, să numeri ochii lor.. că dar ei fie o să-ți hie,  
Că toți în scaunul de vecie îi voiu pune — țiiori peste Moldova rând  
pe rând să hie.

Ruxanda!.. Oh, dă mi o lumină.. tulinderea e beznă... nu văd,  
Mer... și here negre de mâni mă prind... ha, m'ați otrăvit pe cap iar un  
polcap,

Înlături here cu nemernica Ruxanda... Bogdan, de sărg te uită ce-am pe cap...  
Oh! Ard... și'n vis aud... cum iar hatmanii lângă pat se hărășe...  
Și'n buciune prin curți a lui Lăpușneanu moarte o veste...

Oh, nu... nu... te rap, varvare pat... nu mor, de ce să mor...  
Că moartea pe tample lung m'a pipăit? Nu... sfinte Pahomie, nu mor...  
Sânt... sănt Lăpușneanu.. și a domni.. ei încă toți mă vor..

Un buciun tună lung... jomirii beu... la porți ei beu... 'ntr' a! lor viliag.  
Că toți s'au ajuns... pe mâni să mă ridice peste-al mânăstirii prag..  
Nu, nu vreau... nu vreau să mor... că de mine nece o clip' nu m'am  
îndepărtat...

Înlături!.. Că de m'oiu scula... sub sabie vă pun... cu tot... cu patu mi  
blăstămat!..

LUCIAN COSTIN.

»Talaz« poezii de Ioan Al. Bran-Lemeny.

Brașov 1933

Unul din cei mai talentați poeți ai Ardealului e fără îndoială Ioan Al. Bran-Lemeny. În rândul acestora e locul massivului poet, care prin „Ancore“ a pontificat sonor și dinamic arta poetică în sacra haină a talentului. În Țara Bârsei, după regretatul Iosif, n'avem alt reprezentant din toate forțele decât numai pe acest poet, oricât s'ar așișa cei mulți și mărunți.

După „Ancore“, volumul reprezentativ de dinamică și masivitate, am așteptat cu bucurie să văd și „Talazul“, care e o nouă forță, a subtilității gingașe și fermecătoare. Foarte evocator în acordurile cele mai fine și profund în ideea magică a contemplațiunii. Bran-Lemeny e un poet de un calibru universal, oricine și de oriunde îl simte, că e superior în magia artei poetice Transcendenta dela „Ancore“ la „Talaz“ nu e ușoară... căci forța ondulațiunii ideii n'o are oricine. În „Clopotele Cerului“ ecurile divine se încrucizează cu razele trandafirii, între cari penumbra rară „a omului“ se conturează pictural pe canavaua „vieții“:

„Auz departe clopote sunând..

Cauți țante noi... și tâlcuri? Utopie!

Căci tot ce este, va rămâne 'n 'veci..  
 Numai ce-a fost continuă să fie..  
 Iar rostul nostru-etern e armonie,  
 Inchisă 'n tainițele vremii reci..."

Divinitatea naturii, atât de măreață în majestatea universalității, află accente puternice prin arta lui Bran-Lemeny :

„Solitari pe munte, locuri,  
 — Ochii triști ai lumii noastre  
 Cată 'n sus cu 'nfrigurare  
 Spre țările albastre.

— — — — —  
 Marea plânge de milenii,  
 Azi e toată 'nlăcrimată,  
 Când se zbate, când s'agită,  
 Pururi ea spre ceruri cată.  
 Și cu freamătu-i pădurea  
 Isi rostește ruga mare..  
 Cad copacii 'n fața stâncii,  
 Preoți vajnici la altare,..

(„Spre Tine“)

În poezia „Șt. O. Iosif“ l-am regăsit pe poetul Bran-Lemeny lângă sufletul maestrului îndurerat... pierdut în noaptea nostalgică a unor boschete și bulevarde, în cetatea lui Bucur, unde s'a retras singur în chilia contemplativă a sufletului său... și de unde a evadat din această viață cu goarna sa atât de puternică „La arme“.

„In vuetul de clopote și goarne  
 Te-ai risipit himeric în neant,  
 Dar... va pluti etern, deasupra noastră,  
 Suflarea ta, în nimb de diamant..”

(În „Șt. O. Iosif“ strofo V.)

Eul imperativ, motorul vieții noastre, îl aude poetul în adâncurile sale rânjind haotic „înainte sau înapoi“ spre el. Descătușarea e un film al eului depe Golgota vieții:

„De un vârtej hoinar trudit de umă,  
 Incât fipat-am din înfața clipă  
 Trezitu-m'am în viață — bob de brumă —  
 Picat din larg pe-a frunzelor risipă“  
 — — — — —  
 Dar m'am smucit vânjos din ghiara hidrei  
 Impins de-un neastâmpăr crunt, năvalnic  
 Izbînd călcăiu 'n căpățâna vidrei  
 Am prins încet să urc spre piscul falnic.  
 — — — — —  
 În simfonia vântului de seară  
 Desmetecit, ca dintr'un vis pustiu,  
 Mă 'ntind și'n noaptea mistică și clară  
 M'avânt spre zări, spre creștetul nurliu.“

▲

(„Descătușare“).

În verbinel aromate ale elogiilor și peisagiilor caută poetul Bran Lemeny luminositatea culorilor calmante, ecourile acordurilor din văile adânci ale sufletului său :

„In valea mea e dragoste și cânt,  
 O balsam pentru rănille, ce dor,  
 In valea mea e pară din pământ  
 Și apă cristalină de izvor.“  
 — — — — —

(„Valea sufletului meu“).

Am dat însă în poezia „Primăvara” și de discontinuitate în gradațiunea și selecțiunea elementelor notorice :

„E zefirul surâzând

Prin poieni și pe câmpie

Și adie

Pe aici și pe aiurea..

Când în față-i stă pădurea...

Gelozie !

Ea se încruntă

Și înfruntă cu mânie

A zefirului chemare..-

Care e din noi mai tare „

Ea se'ndoaie, se 'ncovoai.

Urlă, cântă,

Se frământă,

Strigă, zbiară

Ca o fiară,

Chiamă norii, zburătorii etc.

(I Primăvara“).

Trebuie contemplat zefirul în gradațiunea lui spre a-l transforma în vârtoasă, ferindu-l de asperitățile improprii.

Foarte atent e Bran-Lemeny în tălmăcirile sale atât de gustate, Mi-am pus întrebarea, dacă totuși le atinge acest poet înaltele culmi ale subtilității poetice sau nu. Cu bucurie constat, că le atinge. Citez pentru frumusețea lor numai una ca model :

Păce-i peste culmi.

(Über allen Gipfeln ist Ruh“ de T. W. Goethe)

„E pace peste culmi...

O boare adie printre ulmi

Și moare...

Și păsărica s'a culcat

În crâng,

Tăcu

Mai ai o clipă de-așteptat

Și dormi și tu . . .

Sunt fresce atât de vii în culorile lor; din templul majestos al sufletului său, că ușor aspiri farmecul dulce de reculegere și înviorare prin poezia sa. Aceeași coloratură fină o au și traduceriile sale din literatura germană (I. W. Goethe, Michael Albert, H. Zillich, Egon Hayek, J. Megay) și literatura maghiară (Ady Endre și Kacsó Sandor).

## Cărți, mențiuni

### Alexandru Țințariu și scrierile sale dramatice

Literatura dramatică în Banat nu are tocmai mulți reprezentanți. Piesele populare însă sunt într'un număr covârșitor față de operele propriu zise. Cu atât ni-i mai mare bucuria, că D-l Alex. Țințariu întrunește ambele calități și nu ne mirăm, că Editura Alex. Anca din Cluj îi ia aproape toate scrierile dramatice pentru a le edita. De altfel D-l Țințariu e și un nuvelist talentat al Banatului.

Între ultimele noutăți dramatice ale D-Sale am urmărit cu atenție basmul în 10 tablouri „Trandafirul roșu”; acțiunea e încadrată într'o scenerie feerică de o rară frumusețe. Delicioasa piesă populară cu cântece „Focul” în 2 acte e plină de seva sănătoasă

a concepției. Acțiunea e pe un plan bine conceput. „*Infrângerea*” e o dramă în 1 act. Scenele se părădă cu mare vivacitate. D-l Țințariu dramatizează acțiunea cu un gust fin și artistic.

**„Făclii aprinse”** de I. Roșiu-Roșioru, Timișoara 1933.

O carte foarte instructivă. Eminentul conferențiar publică numeroasele conferinți, apoi amintiri bine conturate într'un stil literar, care-l pune între cei dintâi publiciști ai Banatului. Gingașe pœzii le-a presărat ca niște flori între verbinelile aromatice ale varietăților, ce le prezintă acest yolum. D-l Roșu e din factura oamenilor de ieri și azi — epoca de tranziție, foarte bine caracterizată. Generația de azi are absolută nevoie de o îndrumare sănătoasă, care nu se face numai dela catedră, ci și prin publicistica noastră, mentorul vieții publice. Empirismul vital reface, regenerează mai echitabil viața. Cartea D-lui Roșu e foarte binevenită.

**Constantin Rudnean și Nicolae Cornean: „Creștinism și ortodoxie”**

Broșura face parte din colecția „Biblioteca Frăției Ortodoxe Române — secția eparhială Caransebeș” cuprinzând în No. 2 două conferinți. Prima conferință „*Sfârșitul lumii antice și creștinismul*” a cetit-o eruditul profesor de istorie dela liceul „Traian Doda”, D-l Constantin Rudnean, în ziua de 18 Iunie 1933 în catedrala ortodoxă din Lugoj cu prilejul constituirii „Frăției Ortodoxe” secția Lugoj. Distinsul conferențiar a tratat probleme de mare însemnătate dinre doctrinele cele mai dificile. *Lumea antică* în declinul materialismului, care o răpune și — o lume nouă „era creștină” în aurora sublimă a vremurilor noi. Filosofia antică spiritualizează politeismul într'o ascensiune clasică până în pragul secolului I înainte de nașterea lui Messia, când se divide în două: filosofia antică pe vechiu-i areopag și una nouă: filosofia creștină. Până la Constantin cel Mare creștinismul desăvârșeste opera lui Messia, căci colosul de imperiu cu ambele metropole devine un vast imperiu alui Messia.

A doua conferință din broșură e a D-lui Nicolae Cornean (cons. ref. eparhial în Caransebeș) și tratează despre învățătura neprihănită alui Isus Christos în lumina eticeii pure, în care adevărurile eterne tronează majestos (titlul conferinței „*Ortodoxia creștină*”).

**„Din viața și activitatea popoarelor romanice”** seria II: *Românii*.

Colecție de conferinți ținute la seminarul romanic al universității din Berlin sub direcția prof. univ. Ernst Gamillscheg în iarna a. 1932 | 1933.

Cartea cuprinde următoarele conferinți în limba germană.

Ernst Gamillscheg: introducere. Distinsul profesor, un sincer prietln al Românilor, a invitat mai mulți conferențiar români spre a conferența și a ilustra mai profund sufletul românesc al poporului nostru, care are un rol atât de important aci în S-Estul României.

N. Iorga: „Sufletul românesc”.

Petrescu-Comnen (ambasadorul României la Berlin): „Statutul internațional al României în lumina preceptelor istorice”

Ion Nistor: „O revipire și orientare în istoria României”.

Petru Ilcuș (atașat de presă): „Literatura română modernă”.

Alexandru Tzigara-Samurcaș: „Vechimea și importanța artei populare la Români”.

Sextil Pușcariu: „Influențe germane culturale asupra poporului român”.

Lucian Costin.

## REVISTE

„*Pământul*” e numele unui magazin literar, ce apare la Călărași — Ialomița sub conducerea dlui Eugen Cialic.

Deși apare într'un orașel provincial, totuși e cu mult superior atâtor

publicații din Capitală — primează chiar și fițiucei literare de pe Sărindar, scoasă de . . . alias M. Sevastopol..

În cei 2 ani de apariție regulată, în paginile sale și-au dat întâlnire toate talentele reale, indiferent vârsta sau sexul.

Nu a fost neglijat nici de cei mai pretențioși scriitori: N. Iorga, G. Acsinteanu, V. Barnoschi, Panait Istrate, V. Eftimiu ș. a.

Dintre scriitorii tineri se remarcă dl Gheorghe Buznea — Moldoveanu, au fost de mari speranțe pentru viitor! Ultimul număr din „Pământul“, închinat Bărăganului, a ieșit de sub tiparniță în cea mai estetică haină tipografică, pentru care suntem datori a-i aduce dlui **Eugen Cialic** cele mai sincere laude, urându-i odată mult noroc și mulți ani înainte, pentru ca în curând să-și serbeze cel dintâi popas la răscrucea vieții!..

\*

„**Romania dela Mare**“. Deși se intitulează modest și simplu „ziar provincial“, totuși a depășit cu mult limita impusă ziarelor propriu zise și se încadrează de drept în rândul revistelor . . . sănătoase și bine scrise!

Când a început la drum dl **I. Tudor**, conducătorul său, și-a dat seama, că o revistă nu poate trăi decât numai atunci, când știe să satisfacă gustul cititorilor. Și „România dela Mare“ și-a câștigat cu demnitate un loc bine definit în rândurile cititorilor.

Din ultimul număr se remarcă sonetul duiosului poet Al. Gherghel, care invoacă atât de subtil amintirile copilăriei.

Un lapsus însă i-a scăpat dnei sau trei Elvira Cristea, care publică în acelaș număr o poezie — de altfel reușită — intitulată „sonet“, clar care n'are nimic comun cu sonetul nici ca formă, nici ca fond.

Pe viitor atât autoarea cât și redactorul respectiv să nu mai publice poezii cu titluri, ce nu le înțeleg....

„**Granița**“ dlui C. Șerbescu dela Timișoara e tot mai anemică. Deși apare în metropola Banatului totuși talentele reale ale Banatului, până în prezent, nu și-au dat întâlnire. Prea e înflată cu reclame. (i—m).

\*

„**Banater Monatshefte**“. An. I. No. 9. Iunie 1934. O revistă bine redactată, cu articole social-politice foarte bune. Partea literară e reprezentată prin poezii N. Schmidt, P. Jung, M. Wolf. Winda. Schița — nuvela prin Emilie Berninger și P. Bart. Editor-redactor prof. Anton Valentin în **Timișoara**.

\*

„**Prometheu**“ An. I. No. 1 și No. 2. Brașov 1934. Revistă mult așteptată. Mai ales că Dl Bran-Lemeny e un scriitor de talent și un maestru în a redacta varietățile. Bine a făcut, că s'a descătușat de „**Brașovul Literar**“ unde nu-i locul D-Sale. Revista „**Prometheu**“ ni-l prezintă chiar dela No. 1 foarte viguros. Articolele sunt foarte ponderabile, colaboratori buni. În No. 1 e poezia mai slab reprezentată, prea puțin cele 3 poezii. În No. 2 însă i-a dat redacția rolul cuvenit cu 5 colaboratori și delicioase poezii. Asemenea și proza, prea puțin. Zicem de atâtea ori „puțin și bun“, și asta e adevărat, dar noi mai pretențioși dorim mai mult. „**O punere la punct**“ am subliniat-o cu toată satisfacția, căci așa trebuia. Revista noutăților e bine ca totdeauna. Câte o schiță ori nuvelă trebuie să fie în revistă. „Prometheu“ are să devină cea mai neaoșă revistă din Centrul, Sudul și Estul Ardealului.

\*

Revista „**Poezia**“ a concentrat forțele talentate ale Craiovei într'o

nouă grupare cu nume respectabile și foarte cunoscute în publicistica noastră. Primind No. 5—6 din Iunie 1934 am dat de următorii colaboratori.

Alexandru Iacobescu . . . . .	Intr'o biserică
T. Păunescu-Ulmu . . . . .	Un cântec de noapte
Coca Farago . . . . .	Poemă simplă
Stelian Metzulescu . . . . .	Suflet
Const. Chioralia . . . . .	Inverșunatul
St. Bălcești . . . . .	Iubire
George Fonea . . . . .	Imnul pământului
Mih. Ghenescu . . . . .	Reverie târzie
A. Tită . . . . .	Inserare
Baldovin Soroca . . . . .	Apus
George Aria . . . . .	Scrisoare tristă
Const. Manea . . . . .	Lacul
Const. Jaleș . . . . .	Secetă
S. V. . . . .	Inscripție
Leonarg Divarius, redactorul . . . . .	Toamnă

Cronica e bună, însă prea comprimată. Nu mai auzim demult de „**Viața Olteană**“ a d. **Alexandru Iacobescu**.

**Viața Literară**, An. VIII. No. 160, București 1—25 Iulie 1934.

O revistă de avangardă și bună informație literară, în care cititorul pasionat află o orientare. Sub priceputa conducere a scriitorului **I. Valerian** s'au grupat talente valoroase. În acest număr colaborează **I. Valeriu**, **I. Dongorozi**, **R. Gyr**, **Gh. Braescu**, **N. Crevedia**, **Gr. Patriciu**, **Sept. Bucur**, **D. Grozdan**, **M. Pavelescu**, **Aug. Pop**, **Marta Rădulescu**, **Gh. Atanasiu** etc. Critica, estetica etc. sunt deasemenea bine reprezentate.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„**Lanuri**“. An. I. No. 10, Mediaș Iunie 1934.

S'a ridicat cu puterile modeste la o revistă reprezentabilă. Forțele tinere le îndrumă **Dr. M. Axente** și alți câțiva, cari au o vocațiune literară. Poezia esseismul și critica se mențin la nivel. N'aș fi pentru excentrități ce acelea din ultimele 4 numere, căci e imposibil a face astfel de salturi cu poezia modernistă. Evoluția literaturii trebuie să-și aibă cursul ei normal. De altfel revista e bună.

L. Costin.

### Pro domo

Pe frontispiciul modestei noastre reviste nu s'a pus altceva decât numai titlul, care e suficient. Pompoasele promisiuni de programe rămân în grija realizărilor de mâine. Se va prezepta revista singură. Atât doar, că trebuie să apară o revistă literară a Banatului, dnpă cele anterioare dispărute „*Banatul*“ și „*Semenicul*.“

»*Banatul Literar*« va fi numai literar din cauza spațiului restrâns, neavând loc pentru arheologie, sociologie, filosofie, pedagogie, istorie sau alte ramuri de științe. Concentrarea tinerelor talente bănățene în jurul veteranilor, încurajarea lor prin muncă serioasă pe ogorul literaturii, îndrumarea spre un nou și sănătos estetism literar—aceste idei călăuzitoare sunt criteriile apariției »*Banatului Literar*«.

### Editura și revista »**Fundației Regele Carol II.**«

Din munificența regală au pornit atâtea îndemnuri nobile spre o nouă orientare de intelectualizare. Apelul transmis scriitorilor prin gestul regal trebuia să concentreze forțele literare ale tuturor meleagurilor României. După puțin timp însă, spre stupefacția cercurilor noastre de dincoace (ale provinciilor alipite), ce s'a văzut?! Un comit-e restrâns de câțiva îngâmfaiți au închis fundația cu ziduri chinezești, lăsând ici-colo câte o porțiță occultă, prin care să se strecoare cele mai îndrăznețe mediocrități. Revista nu e aceea, ce trebuia să fie conform textului din apel. Bine, că e fondul edificării! Aci s'au repezit, dând un nou asalt fundației din **Bul. L. Gatargiu 39**, alte mediocrități implorând editarea pompoaselor titluri de opere, comunicate în presă. Onoare talentelor,

excepțiilor! Pricepem noi situația și factorii competenți de azi și mâine li vor aduce aminte celor din comitetul editurii, că *ținuta* aceasta va ajunge la urechile aceluia, care altfel a înțeles menirea fundației, ce-i poartă numele atât de scump nouă tuturor.

## »Viața Românească cea dela

### Iași și cea dela București.

Ce a fost această revistă la Iași, multe generații de colaboratori și cititori știu. Trecând de câțiva ani la București, s'a mercantilizat și depersonalizat cu totul sub oblăduirea esteticianului M. Ralea. Ce deosebire între ieri și astăzi !!! Au ajuns colaboratori cu pretenții sforăitoare, cari în viața lor n'ar fi mirosit așa un chilipir din grația Dlui M. Ralea. Sic transit . . . Domnule Ralea!

## Literat și ziarist.

A fi ziarist, știe fiecare ce noțiune e „ziaristica“. Cunosc destui ziarști, pe cari conștiința nu-i lasă să se preteze și la calitatea de literat. Aceștia sunt oameni cu ton ponderabil în societate. Dar avem și o speță de ziarști, cari dau din coate și tropăiesc din picioare supralicitându-se cu titluri ambițioase și bolnăvicioase de »mari poeți, romancieri etc.«

Avem însă și ziarști-literați (și viceversa literatura-ziarști), cari prin talentul lor au locul de cinste și în literatură și ziaristică.

## Moara unor edituri.

De atâtea ori mă întrebam cine o fi acel B. Răzăreanu și prin care secol să fi trăit, al XVII sau XVIII. În sfârșit l-am descoperit (încă nu din lexicon), că ar fi trăind în sec. XX, că ar fi un brachicefal pitit între *bozii* „Aurorei“ din Sărindar. Ba am mai aflat, că-i plac anumite condimente literare, fărimituri remase pe marginea manuscriselor vechi (dela autori mediocri), pe cari le ronțăie în foiletoane.

Mai are „Aurora“ din Sărindar „bozi“, „mărgărite“, ce așteaptă cu nerăbdare coșul plin la moara cu rezidiuri, moara dlui Kauker, adică editura. Grăul literar nu l-am văzut decât puțin prin pleavă, rezidiurile se cere în mențiuni critice cu titluri și reclame grozave, Nababii banului n'au alte considerații decât „reclama e sufletul comerțului literar“.

Ei, și dl. G. Herzescu ? ! . . . Spun și punctele ceva. Și în acest concern se complace dl. Bațaria. Ce bărcat era înainte de 12 ani, când l-am cunoscut la Craiova!

D. Forini.

## Informații literare.

În proprietatea Editurii „Cartea Românească“ din București au trecut următoarele din scrierile lui *Lucian Costin*:

„Cântecul mele“ ed. II.

„Priveliști și reverii“ (poeme, ed. I).

„Tălmăcirii din liricii germani contemporani“ ed. I.

„Mărgăritarele Banatului“ ed. I.

„Studii asupra folclorului bănățean“ vol. I. ed. I.

„Graul bănățean“ vol. I.

„Din lumea polară“ ed. I.

„Trei păfării de damă“ comedia tradusă, ed. I.

„Biblioteca folcloristică a Banatului“ No. 1—8.

Deci orice comandă se poate face *numai dela* »Cartea Românească« București, Bulev. Academiei 3—5.

Celelalte scrieri se pot comanda *prin orice librărie dela autor*.

Acestea sunt:

„Astrale“ (poeme) . . . . . 50 lei.

„Inducția poetică“ . . . . . 20 lei.

„Graul bănățean“ vol. II. . . . . 50 lei.

„Literarische Ausblicke“ . . . . . 25 lei.

\* Romanul „Adelina” de d. Gh. Atanasiu va apare la una din editurile din Capitală. Cunoscutul literat timișorean ne va da de astă dată o valoroasă lucrare literară și despre care vom reveni la apariția ei.  
L. C.

\* Editura revistei „Vreera” a scos de sub tipar lucrarea dlui Traian Birăescu „Banatul sub Turci”. O lucrare interesantă, documentată și a căruia valoare face un frumos succes de librărie. În numărul viitor dl. Gh. Atanasiu canticul nostru va reveni asupra acestei lucrări.

\* Cunoscutul ziarist și luptător pe meleagurile Banatului a scos în editura revistei „Granița” lucrarea „Naționalism organizat”. (Câteva aspecte din Jugoslavia de azi). Sunt observări făcute la fața locului, cu ocazia unei anchete ziaristice în Jugoslavia.

\* Apreciatul publicist Titu Vioreanu a scos al 36 Nr. din revista »Film«. Un adevărat record în timpurile de azi, cu atâtea crize pomenite.. îi dorim aceeași perseverență mai ales ca revista s'a impus prin seriozitatea ei și acum și-a anunțat o noua reorganizare.  
Af. Gh.